

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI

KARAPARA VE KARAPARA AKLAMA

(Yüksek Lisans Tezi)

LEVENT MUSTAFAOĞLU

İSTANBUL, 2009

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI

KARAPARA VE KARAPARA AKLAMA

(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan;
Levent MUSTAFAOĞLU
050771340

Danışman;
Doç.Dr. Namık Sinan TURAN

İSTANBUL, 2009

YEMİN METNİ

Sunduğum Yüksek Lisans Tezimi Akademik Etik İlkelerine bağlı kalarak, hiç kimseden akademik ilkelere aykırı bir yardım almaksızın bizzat kendimin hazırladığına and içerim. 09.11.2009

(İmza)

Levent MUSTAFAOğLU

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

08/12./2009

Enstitümüz *Uluslararası İlişkiler* Anabilim dalı *Uluslararası İlişkiler* Bilim dalı yüksek lisans öğrencilerinden 050771340 numaralı *Levent Mustafaoğlu'nun* "Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "**KARAPARA VE KARAPARA AKLAMA**" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 20.11.2009 tarih ve 2009/32 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (50) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oyçokluğu/oybirliği~~ ile ~~Kabul/Red~~ ~~veya Düzeltme~~ kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
DOÇ.DR. NAMIK SİNAN TURAN

ÜYE
PROF.DR.MİTHAT BAYDUR

ÜYE
YRD.DOÇ.DR.MUZAFFER ÜREKLİ

KARAPARA VE KARAPARA AKLAMA

Levent MUSTAFAOĞLU

ÖZET

Karapara, toplumda kolay yoldan para kazanma eğilimlerini artırmakta, toplumda mafyalaşma sürecinin başlamasına sebep olmaktadır. Her yıl aklanan ve ekonomik sisteme giren karaparanın miktarı ülkelerin ekonomik ve mali sistemlerini tehdit eder boyutlara varmıştır. Aklanan karapara sayesinde kayıt dışı bir ekonomi yaratılmış, ortaya çıkan kayıt dışı ekonomi ülkelerin uygulamaya koyduğu mali ve siyasi politikaların sonucunu etkilemeye başlamıştır. İşte “Karapara ve Karapara Aklama” adlı bu tez çalışmamızda; “karapara” kavramının ortaya çıkışını, tarihçesini, ulusal ve uluslararası yapısını kriminolojik, sosyolojik ve hukuki bakımdan bilimsel anlamda incelemeye çalışacağız.

Anahtar sözcükler; Karapara, Karapara Aklama, Finans, Mücadele.

BLACK MONEY AND MONEY LAUNDERING

Levent MUSTAFAOĞLU

SUMMARY

Black Money, causes to starting of Mafia organizing process, increases to the easy money making tendencies on community the amount of lounded, and incoming money had been become a threaten dimension for the economic and financial systems every year. Due to laundered money, an unrecorded economy had created, affecting to the results of economic policies, issued by the countries. So, on this thesis, named “Black Money and Money Laundering Guilt”, we will be trying to study, sciencetifically, the existance of “Black Money” concept, it’s brief history, national and international structure, on criminal, social and Judicial basis.

Keywords Black Money, Money Laundering, Finance, Struggling.

İÇİNDEKİLER

Yemin Metni	
Jüri Sayfası	
Türkçe Özet ve Anahtar Kelimeler	
İngilizce Özet ve Anahtar Kelimeler	
Giriş	1

I. BÖLÜM

KARAPARA VE KARAPARA AKLAMA

1. KARAPARA AKLAMA SUÇUNUN GELİŞİMİ	4
1.1. Tarih Boyunca Suç Gelirleri	4
1.2. Karapara Aklama Kavramının Ortaya Çıkışı	4
1.3. Karapara Aklama İle İlgili Uluslararası Gelişmeler	5
1.4. Türkiye'de Karapara Aklama İle Mücadelenin Yasal Gelişimi	6
1.5. Mali Suçları Araştırma Kurulu (Masak)	8
2. KARAPARA	9
2.1. Tanımı (Ekonomik, Sosyal, Hukuki ve Ahlaki)	9
2.2. Ekonomi İçindeki Yeri	10
2.3. 4208 Sayılı Yasa'da Karapara Tanımı	11
2.4. Öncül Suçlar	12
3. KARAPARA AKLAMA	14
3.1. Tanımı	14
3.2. Viyana ve Strasbourg Sözleşmelerinde Yer Alan Tanımlar	15
3.3. 4208 Sayılı Yasa'da Karapara Aklama Tanımı	16
3.4. Karapara Aklama Suçunda Fail	17
3.5. Karapara Aklama Suçunda Suç Unsurları	18
3.6. Karapara Aklama Suçu İçin Getirilen Ceza	20

II. BÖLÜM

KARAPARA AKLAMANIN AŞAMALARI

1. Yerleştirme (Placement) Aşaması	21
2. Ayırıştırma (Layering) Aşaması	22
3. Bütünleştirme (Integration) Aşaması	23

III. BÖLÜM

KARAPARA AKLAMA YÖNTEMLERİ

1. KARAPARA AKLAMAYA NEDEN İHTİYAÇ DUYULMAKTADIR?	24
2. KAÇ ÇEŞİT KARAPARA AKLAMA YÖNTEMİ BULUNMAKTADIR?	24
2.1 Şirinler (Smurfing) Yöntemi	25
2.2 Parçalama (Structuring) Yöntemi	25
2.3 Vergi Cennetleri	26
2.3.1 Kıyı Bankacılığı (Off-shore)	26
2.4 Nakit Para Kullanılan İşyerleri (Göstermelik Şirketler)	27
2.5 Paravan-Hayali Şirketlerin Kullanılması	27
2.6 Oto Finans Borç Yöntemi (Loan-Back)	27
2.7 Döviz Büroları	28
2.8 Alternatif Havale Sistemleri	29
2.8.1. Hawala Sistemi	29
2.9 Diğer Aklama Yöntemleri	30
2.9.1 Kumarhaneler (Casinolar)	30
2.9.2. Sahte veya Yanıltıcı Fatura - Hayali İthalat, İhracat	30
2.9.3 Fonların Fiziken Ülke Dışına Kaçırılması (Currency Smuggling)	31

IV. BÖLÜM

MASAK'IN İLGİLİ OLDUĞU ULUSLARARASI ÖRGÜTLER VE SÖZLEŞMELER

1. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin "Suç Kaynaklı Paranın Saklanması ve Transferlerine İlişkin Tedbirler Hakkındaki Tavsiye Kararı" 32
2. Avrupa Birliği "Mali Sistemin Karaparanın Aklanması Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesi Hakkındaki" Konsey Direktifi 32
3. Mali Eylem Görev Grubu (Fatf-Financial Action Task Force) 33
4. Uyuşturucu ve Psicotrop Maddeler Kaçakçılığına Karşı BM Sözleşmesi (Viyanalı Konvansiyonu) 34
5. Suç Kaynaklı Gelirlerin Aklanması, Aranması, Zapt Edilmesi ve Müsadere Edilmesi Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Strasbourg Konvansiyonu) 35
6. Basel Komitesi İlkeler Bildirisi 37
7. Güneydoğu Avrupa İşbirliği İnisiyatifi (Seci-Southeast European Cooperative Initiative) ve Sınır Ötesi Suçların Önlenmesi ve Bu Suçlarla Mücadele Konusunda İşbirliği Anlaşması 38
8. Birleşmiş Milletler Suçun Önlenmesi ve Ceza Adaleti Komisyonu (Söcak Commision On Crime Prevention And Crimal Justice) 39
9. Sınır Aşan Örgütlü Suçlarla Mücadele Sözleşmesi (United Nations Convention Against Transnational Organized Crime) 40
10. Uluslararası Ticari İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine Verilen Rüşvet İle Mücadele Sözleşmesi (Convention On Combating Bribery Of Foreign Public Official Officials In International Business Transactions) 40
11. Egmont Grubu 42
12. Uluslararası Şeffaflık Hareketi (Tı-Transparency International) 43
13. Yolsuzluk Karşıtı Ağ (Anti Corruption Network) 44
14. İnterpol 45
15. Karayipler Mali Eylem Görev Grubu (Caribbean Financial Action Task Force) 45

SONUÇ

47

KAYNAKÇA

49

GİRİŞ

En yalın ifadeyle Karapara; yasa dışı yollardan elde edilmiş her türlü kazanç olarak tanımlanabilir. Yasadışı yollardan elde edilen kazançların meşrulaştırılması da “Karapara Aklama” olarak ifade edilir.

Karapara terimleri arasında bulunan para yıkama kavramı Mafya babası Al Capone'un yasadışı yollar ile elde ettiği paralara yasal kazanç sağlamak için çamaşırhaneler açması ve bu yolla bu paraları yasal yolla kazanmış gibi göstermesi ile ortaya çıkmıştır. Karapara kavramının Dünya literatürüne girişi “1973 Watergate Skandalı” ile olmuştur.¹

Karaparanın ve karaparanın aklanmasının başlangıcı net olarak bilinmemekle beraber başka adlar altında insanlık tarihi ile birlikte eş zamanlı olarak geliştiği düşünülmektedir.

Türkiye'nin ilk defa sistematik olarak uyuşturucu kaçakçılığı ve karapara ile tanışması 1960'lı yılların ortalarına rastlar. O yıllarda Avrupa'ya yönelik gurbetçi akını içinde yer alan insanlardan küçük bir azınlık yasal olmayan işlere yönelerek kolay gelir elde etmenin yollarına başvurmuştur.²

Uyuşturucu yolu olma özelliği nedeniyle, Türkiye'de karaparanın en büyük kaynağını uyuşturucu madde kaçakçılığı oluşturmaktadır. Bir hesaba göre, 1997 yılı içerisinde yakalanan uyuşturucu maddelerin (Esrar, Eroin, Baz Morfin ve Kokain) piyasa fiyatı 500 milyon Alman Markı dolayındadır. Sahte fatura kullanımı, silah ve patlayıcı madde kaçakçılığı, tarihi eser kaçakçılığı da diğer önemli karapara kaynakları arasındadır.³

Karapara; kaçakçılık, dolandırıcılık, fidyecilik, terörist faaliyetler dâhil her türlü uğursuzluk sonucu oluşabilir. Asıl kaynağı uyuşturucu ticaretidir. Karapara aklama uyuşturucu trafiğinin yürütülmesi bakımından yaşamsaldır. Bu ikisi birbirinin ayrılmaz bir parçasıdır. Kirli para yıkanamazsa beyaz zehir tacirlerinin çarkları dönmez, çünkü üretimi için gereken yerlere fon aktarılması zaruridir. Ayrıca, geniş bir mekanizmaya bağlı uyuşturucu trafiğindeki teşkilatın çalıştırılmasında peşin para esastır.⁴

Temizlenen para ülkeden ülkeye, kişiden kişiye serbestçe transfer edilebilir. Karaparayla yasal yatırımlar da gerçekleştirilmektedir. Yatırım konuları zaman içinde lokanta, pizzacı ve gazino gibi küçük işkollarından başlayarak daha geniş sahalara yayılmaktadır.

¹ ALPDAĞ, Özden, “32 Kısım Tekmili Birden Kara Paranın Macerası”, Ekonomi, Sayı:3, Ekonomi Muhabirleri Derneği, Aralık 1996, s. 29

² ALPDAĞ, Özden, a.g.k., s. 31

³ GÜMÜŞKAYA, Hayrettin, “Karapara Kavramı ve Kayıt Dışı Ekonomi İlişkisi”, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı:115, Ankara, Nisan 1998, s. 46

⁴ GÜMÜŞKAYA, a.g.k., s. 48

Mesela, aklayıcılar off-shore denilen merkezlerde birkaç yüz bin dolara banka sahibi olmaya başlamışlardır. Ayrıca karapara aklayanlar finansal denetimlerin zayıf olduğu Rusya, Ukrayna ve Nijerya gibi ülkelerde de banka satın almaktadır. Dünya ekonomisinde önemli yere sahip olan ülkelerde kurulan bankalar vasıtasıyla global finans sistemine sızmak kolaydır. Aklayıcılar, kontrollerin nispeten gevşek olduğu ABD eyaletlerinde ve Batılı ülkelerde de icrai sanat ederler. Nitekim son yirmi yıl zarfında belli başlı Amerikan ve Avrupa bankaları para akladıkları gerekçesiyle mahkemeler tarafından büyük para cezalarına çarptırılmıştır. İngiltere merkezli 23 bankanın 1990'lı yıllarda Nijerya diktatörü Sani ABACHA'nın 1,3 milyar dolarını aklamaları kitaplara konu olmuştur.⁵

Suç hukuku ve mali bakımdan karaparanın aklanması suçu, genel olarak teşekkül halinde işlenen suçlardandır. Organize suç örgütleri tarafından işlenen bu eylem için pratikte “mafya” oluşumu kullanılmaktadır. Karapara suçunun işlenmesi için, bir çeşit mafyöz örgütlenmenin oluşumu gerekmektedir.⁶

Mafya her ne kadar ekonomik kazancı ön planda tutsa da siyasi hedefleri de olan bir yapıdır. Yeni dünya düzeni, globalleşme ve her türlü alanda artan özgürlükler nedeni ile mafya türü suç örgütleri etki alanını genişletmiş, gizli olarak yönetsel yapıyı (iktidarı) da etki alanına almaya başlamıştır. Böylece yönetimde söz sahibi olan yetkililerin ve kamu görevlilerinin bazı kişisel ve ahlaki zaafalarını kullanarak devletle organik bir bağ kurmaya, kurulan bağları geliştirmeye çalışırlar. Mafya demokratik değerlerin yozlaştığı bir yapıda genişlemiş kamu düzeni ve esenliği için bir tehdit olmuştur.⁷

Uyuşturucu kaçakçılığı, silah ticareti, beyaz kadın ticareti, rüşvet vs. suçlardan elde edilen gelirlerin örneğin gazino, taşınmaz, inşaat, bayındırlık alanlarında uzmanlaşmış şirketler kanalıyla yasal ekonomiye sokulması, özellikle rüşvet, şantaj, haksız rekabet gibi mafyöz metotlarla kamusal hayatın ve malî dolaşımların denetimi yoluyla suç örgütlerinin güçlerinin giderek artması sonucunu doğurmaktadır. Bu imkânlar sayesinde suç örgütleri mahalli veya ulusal alanda karar mekanizmalarında görevli kişilerin yardımıyla yeni suçlar işleyebileceklerdir. Bu sızmada söz konusu muazzam gizli sermaye sahipleri, mahalli ve ulusal ekonomiler üzerinde tamamen veya kısmen kontrolü ele almışlardır.⁸

⁵ GÜMÜŞKAYA, Hayrettin, a.g.k., s.50

⁶ YÜKSEL, Mehmet, Küreselleşme, Ulusal Hukuk ve Türkiye, Siyasal Kitabevi, Ankara 2001, s. 94

⁷ ZELDIN, F Michael, “Money Laundering: Legal Issues”, Current Legal Issues Affecting Central Banks, Vol.2, IMF 1994, s. 116

⁸ BALSAMO, W. CARPOZİ, Mafyanın 100 Yıllık Tarihi, Çev: Mehmet HARMANCI, Pegasus Yayınları, Mart 2006, s. 77

Dört bölümden oluşan bu çalışmamızda: 1.Bölümde; “Karapara ve Karapara Aklama”, 2.Bölümde; “Karapara Aklamanın Aşamaları”, 3.Bölümde; “Karapara Aklamanın Yöntemleri” ve 4.Bölümde; “Masak’ın İlgili Olduğu Uluslararası Örgütler ve Sözleşmeler” incelenmiştir.

Araştırmamızda, yerli ve yabancı olmak üzere iki grup kaynaktan yararlandık. Yerli kaynaklar; “Akademik Kitaplar, Fikir Kitapları, Dergiler, Makaleler ve Elektronik Ortam” olmak üzere beş gruba, yabancı kaynaklar ise “Makaleler ve Akademik Kitaplar” olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır.

Araştırmamız; Dünyada ve Türkiye’de karapara ve karapara aklama suçlarının yapısını, işlevini, fonksiyonlarını ve uluslararası düzeydeki etkileşimlerini bilimsel anlamda incelemeyi ve analiz etmeyi amaçlamaktadır.

I. BÖLÜM

KARAPARA VE KARAPARA AKLAMA

1. KARAPARA AKLAMA SUÇUNUN GELİŞİMİ

1.1. Tarih Boyunca Suç Gelirleri

Suç ile menfaat arasındaki ilişki belki de insanlığın tarihi kadar eskidir. Tüm menfaatleri temsil edebilecek ortak bir standardın, yani paranın bulunmasıyla bu ilişki daha da somutlaşmıştır. Asurlulardan kalan ticari yazışmaları çözen bilim adamları, Anadolu'ya ihraç edilecek malların devlete ödenecek vergilerinden kurtulmak isteyen iş adamlarının sahte beyan yoluna giderek devleti aldattıklarını görmüşlerdir. Para, tarih boyunca suçun en önde gelen motiflerinden biri olma özelliğini korumuştur. Suçlular yakalansa ve cezalandırılrsa bile genelde suç kazançları suçu işleyen yanına kar kalmıştır. Oysa suçtan elde edilen kazançların araştırılması, bulunması ve bu kazançlara el konulması, suçun tekrar işlenmesini önleme adına en az suçlunun cezalandırılması kadar önemlidir.

Suç gelirlerinin takibinin yapılmaması, suçluya göre geri planda kalması özellikle organize ve örgütlü suçların gelişmesinde ve yayılmasında önemli bir rol oynamıştır. Çünkü suçu işleyen hapse girse bile, suçtan elde edilen gelir sayesinde suç örgütü varlığını korumakta; suçu işleyen, hapisten çıktıktan sonra hatta hapisteyken suç örgütündeki rolünü sürdürebilmektedir.

18. yy. sonlarından itibaren bu konudaki duyarlılık artmaya başlamıştır. İlk olarak Alman polisi ve adli makamları, bu tarihlerde sadece suçları geleneksel yollarla soruşturmakla kalmayıp suçlulara ait mal varlığına el koyma yoluyla suçlularla mücadeleye başlamışlardır.⁹

1.2. Karapara Aklama Kavramının Ortaya Çıkışı

Suç gelirlerine karşı duyarlılığın artması, suç gelirlerine ve suçluların malvarlığına el konulması suçluları, suç gelirlerini yetkili mercilerin denetiminden kaçırmak ve gizlemek için yeni teknikler geliştirmeye itmiştir. Böylece karapara aklama kavramı ortaya çıkmıştır.

Kısaca, “Yasadışı yollardan elde edilen kazançların kaynağının gizlenmesi ve kimliğinin değiştirilmesi suretiyle yasal ekonomik değerlere dönüştürülmesi” olarak tanımlayabileceğimiz karapara aklamanın geçmişinin 1920'lere kadar uzandığı ileri sürülmektedir. L'express gazetesinde yayımlanan bir habere göre 1920'li yıllarda

⁹ www.emniyet.org.tr/organize suçlar, Mafya ve Oluşumları

Chicago’da mafya üyesi bir şahıs o yıllarda popüler olan ve ödemelerin ancak nakit olarak yapılabildiği bir çamaşırhaneler zinciri satın almıştı. Mafyanın suçlardan elde ettiği gelirleri, çamaşırhanelerden elde edilen yasal gelirle karıştırarak muhasebe kayıtlarına geçirmek sureti ile yasal bir gelir haline getiriyordu. İngilizce’de karapara aklama anlamında kullanılan “laundering” (çamaşır yıkama) tabirinin buradan geldiği söylenmektedir. Karapara aklama deyimi dünya basınında ilk defa 1973-1974 Watergate skandalı sırasında kullanılmaya başlanmıştır. 19 Nisan 1973 tarihli The Guardian gazetesi, Meksika’da aklanan ve Cumhuriyetçi Parti kampanyasında kullanılan 200.000 \$’dan bahsetmektedir.

Uyuşturucu şebekeleri 1960’larda uluslararası bir boyut kazanmış ve uyuşturucu ticaretine paralel olarak karapara aklama bu yıllarda yayılmaya başlamıştır. Ancak, karapara aklamının ciddi bir tehdit olarak dünya gündemine girmesi özellikle uluslararası uyuşturucu ticaretinin patladığı 1980’li yıllarda olmuştur. Tehdidin büyümesine paralel olarak, uluslararası platformda bu konudaki hassasiyet de artmıştır. Bu sürecin sonunda, 19 Aralık 1988’de imzalanan ve Türkiye’nin 22 Kasım 1995 yılında taraf olduğu Viyana Konvansiyonu (Uyuşturucu Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi) ve daha sonra 8 Kasım 1990 tarihinde imzalanan ve Türkiye’nin 27 Eylül 2001 yılında taraf olduğu Strasbourg Konvansiyonu (Suç Gelirlerinin Aklanması, Aranması, Zaptedilmesi ve Müsadere Edilmesi Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi) ile bu konuda somut adımlar atılmıştır.¹⁰

1.3. Karapara Aklama İle İlgili Uluslararası Gelişmeler

Küreselleşme, finansal liberalizasyon ve teknolojinin gelişmesinin olumlu etkileri olduğu gibi bir takım maliyetleri de bulunmaktadır. Bu unsurlar karapara aklanmasını lokal boyuttan çıkarmış, uluslararası düzeyde gerçekleştirilmesini sağlamış ve dolayısıyla kolaylaştırmıştır.

Net olarak bilinmemekler birlikte IMF’nin son yaptığı araştırmaya göre dünyadaki toplam karapara tutarı 1 trilyon doların üstündedir. Bu tutar yaklaşık olarak her yıl 100 milyar dolar artmaktadır. Yine dünya kayıt dışı ekonomisinin 7-8 trilyon dolar büyüklüğünde olduğu tahmin edilmektedir. Kayıt dışı ekonominin GSMH’ya oranı USA’de %12.5, İngiltere’de %13.5, Japonya’da %12, İtalya’da %26’dır. Bu oranın ülkemizde %25 ile %50 arasında olduğu iddia edilmektedir.¹¹

Karaparanın aklanmasının önlenmesi ve bu eylemlerin suç olarak kabul edilmesine ilişkin uluslararası girişimlerden biri olan 1988 tarihli Birleşmiş Milletler Sözleşmesi,

¹⁰ www.maliye.gov.tr

¹¹ THE ECONOMIST, “Shadow Economy, 1999”, The Economist, February 3rd 9th 2001

karapara aklama suçunu bir mal varlığının suçtan veya suça iştirakten kaynaklandığını bilerek mal varlığının yasadışı kaynağını gizlemek veya olduğundan değişik göstermek veya böyle bir suçun işlenmesine karışmış bir kişinin eylemlerinin yasal sonuçlarından kaçmasına yardımcı olmak amacıyla, bu mal varlığının bir başka mal varlığına dönüştürülmesi veya devredilmesi, kime ait olduğunun değişik gösterilmesi, bilerek bu mal varlığının edinilmesi, sahip olunması, kullanılması olarak tanımlanmıştır.¹²

8 Kasım 1990 tarihli Avrupa Konseyi Sözleşmesinde bir mal varlığının suçtan doğan gelir olduğunu bilerek, bunun yasa dışı olan kaynağını gizlemek, failin suçun hukukî sonuçlarından kaçmasına yardım etmek amacıyla mal varlığının değiştirilmesi veya nakledilmesi, yerinin değiştirilmesi, malikinin değiştirilip gizlenmesi, başka bir deyişle suç oluşturan eylemlerden elde edilen kazancın karapara olduğu bilinerek aklanması başlı başına suç oluşturan bir eylem olarak sayılmıştır.¹³

Dünya genelinde karaparaya kaynaklık eden silah ve uyuşturucu madde kaçakçılığı ve benzer yüksek kazanç sağlayan organize suçların önlenmesi ve bu suçlardan elde edilen kazancın müsaderesi için uluslararası platformlarda yapılan çalışmalar ve imzalanan sözleşmeler, ülkelerin iç hukuklarında bu çalışmalar doğrultusunda düzenlemeler yapmasını gerektirmiştir.

1.4. Türkiye’de Karapara Aklama İle Mücadelenin Yasal Gelişimi

Türkiye’de ve dünyada her geçen gün illegal faaliyetler ve bu faaliyetlerle elde edilen gelir artmaktadır. Karapara ile kayıt dışı gelirin rakamları tam olarak tespit edilememektedir. Ancak bu suretle elde edilen gelirler neredeyse kayıt içi gelire yaklaşmaktadır. Bu bilinmezlik içerisinde Türkiye ve benzer ülkelerin ekonomik göstergelerinin çok da anlam ifade etmediği anlaşılmaktadır.

Türkiye’de 1998 yılında “Nereden Buldun” adıyla ifade edilen bir yasa çıkartılmıştır. Buna göre 30 Eylül 1999 günün mali milat sayılacak, servet sahipleri servetlerini banka vb. kurumlara yatıracaklardı. Bankaya yatan nakdi servetler nasıl elde edilmiş olursa olsun meşru kabul edilecek ve bunlara yönelik geriye dönük hesap sorulmayacaktı. Ancak tahmin edeceğimiz veya edemeyeceğimiz pek çok nedenden dolayı ara ara gündeme yeniden gelmekle birlikte bu uygulama kaldırıldı.¹⁴

¹² SAATÇİ, Banu, “Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Girişimler” Bankacılar Dergisi, Sayı:19, Ankara 1996, s. 121

¹³ UYANIK, Cahit, “32 Kısım Tekmili Birden Kara Paranın Macerası”, Ekonomi, Sayı:3, Ekonomi Muhabirleri Derneği, Aralık 1996

¹⁴ KILIÇDAROĞLU, Kemal, Kayıtdışı Ekonomi ve Bürokrasi, Vergi Dünyası, s:190, Haziran 1997, s. 3.

Son yıllarda ise karapara ile mücadele için banka vb. finans kurumları ile yapılacak işlemler denetim altına alınmaktadır. Şüpheli ticari işlemlerin üzerine gidilmekte ve bu suretle illegal yollardan elde edilen gelirler tespit edilmeye çalışılmaktadır. Yani aklama aşamasında müdahale söz konusudur. Son olarak da 11.10.2006 tarih 5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun yürürlüğe girmiştir. Bu kanunla bankacılık, sigortacılık, bireysel emeklilik, sermaye piyasaları, ödünç para verme ve diğer finansal hizmetler ile posta ve taşımacılık, talih ve bahis oyunları alanında faaliyet gösterenler, döviz, taşınmaz, değerli taş ve maden, mücevher, nakil vasıtası, iş makinesi, tarihi eser, sanat eseri ve antika ticareti ile iştigal edenler veya bu faaliyetlere aracılık edenler ile noterler, spor kulüpleri ve Bakanlar Kurulunca belirlenen diğer alanlarda faaliyet gösteren gerçek ya da tüzel kişiliklere çeşitli sorumluluklar yüklenmiştir. İşlem yaptıkları kişilerin kimlik tespitlerinin yapılmasına, şüpheli olabilecek işlemlerin Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığına bildirilmesine, belirli durumlarda periyodik olarak bilgi verilmesine yönelik düzenlemeler yapılmıştır. İlgili kişilerin bilgi vermemeleri veya eksik bilgi vermeleri durumunda uygulanacak yaptırımlar belirlenmiş olup belirli hallerde suç gelirlerine el konulmasına yönelik düzenlemeler yapılmıştır.¹⁵

Türkiye’de karapara ile ilgili düzenlemeler 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanunda, 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunda, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda ve 178 Sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda belirlenmiştir. 4208 sayılı kanunda karapara ve aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir.

Karapara 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun, 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkında Kanun, 2238 sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkında Kanun, 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması Hakkında Kanun, 4369 sayılı Kanununun 81 inci maddesinin o fıkrası ile değişen bent, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 359’uncu maddesinin (b) fıkrası, 765 sayılı Türk Ceza Kanunundaki Devletin Şahsiyetine Karşı İşlenen Cürümler ve aynı Kanununun 179, 192, 211, 220, 264, 316, 317, 318, 319, 322, 325, 332, 333, 335, 339, 341, 342, 345, 350, 403, 404, 406, 435, 436, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 504 ve 506’ncı maddelerindeki suçların işlenmesiyle elde edilen kazançtır.¹⁶

¹⁵ AKAR, Yıldırım, Karaparanın Aklanması, SPK yayınları, Yayın No: 90

¹⁶ ERGÜL, Ergin, Kara Para Aklamayla Mücadelenin Nedenleri ve Suç Politikası

1.5. Mali Suçları Araştırma Kurulu (Masak)

1 Haziran 2005 günü yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 282'inci maddesinde “suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu” düzenlenmiş olup buna göre; alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini yurt dışına çıkarmak veya bunları gayrimeşru kaynığını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla çeşitli işlemlere tabi tutmak aklama suçunu oluşturmaktadır.

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 29.06.2006 tarihli ve 5532 sayılı Kanunla değişik 8'inci maddesinde “terörün finansmanı suçu düzenlenmiş olup buna göre; her kim tümüyle veya kısmen terör suçlarının işlenmesinde kullanılacağını bilerek ve isteyerek fon sağlar veya toplarsa terörün finansmanı suçunu işlemiş sayılır.”

13.11.1996 tarihli 4208 sayılı Kararın Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ile kurulan MASAK, 17 Şubat 1997 yılında fiilen göreve başlamış olup MASAK'ın görev ve yetkileri 11.10.2006 tarihli 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ile yeniden tanımlanmıştır.

5549 sayılı Kanun ile MASAK'a suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesine yönelik çalışmalar yapmak, bu kapsamda veri toplamak, şüpheli işlem bildirimlerini almak, analiz etmek ve değerlendirmek, aklama suçunu araştırmak ve incelemek, Cumhuriyet savcılarının aklama suçunun tespitine ilişkin taleplerini yerine getirmek, aklama ve terörün finansmanı suçlarının işlendiğine dair olguların varlığının tespiti halinde Cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunmak ve bu suçların önlenmesine yönelik getirilen tedbirlerin belirlenen yükümlüler tarafından kanuna uygun olarak uygulanıp uygulanmadığının denetimini yapmakla yetkili ve görevli kılınmıştır. MASAK, suç gelirlerinin aklanması alanındaki gelişmeler ve aklama suçunun önlenmesi ve ortaya çıkarılmasına yönelik yöntemler konusunda araştırmalar yapmakta, belirlenen politikalar çerçevesinde kanun, tüzük ve yönetmelik taslakları hazırlamakta ve ilgili Kanun ve Bakanlar Kurulu kararlarının uygulanması konusunda düzenlemeler yapmaktadır.

MASAK'ın misyonu, aklama ve terörün finansmanı suçlarının önlenmesi ve tespitine yönelik olarak politika oluşturması ve düzenleme yapılmasına katkıda bulunmak, hızlı ve güvenilir bir şekilde bilgi toplamak ve analiz etmek, araştırmak ve inceleme yapmak, elde edilen bilgi ve sonuçları ilgili makamlara iletmektir. Bu misyon çerçevesinde MASAK vizyonunu suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanı ile etkili bir şekilde mücadele

ederek etkin bir ekonomi ve güvenli bir toplum oluşmasına katkıda bulunan öncü bir kurum olmak şekilde tanımlanmıştır.¹⁷

2. KARAPARA

2.1. Tanımı (Ekonomik, Sosyal, Hukuki ve Ahlaki)

Yasaların suç saydığı fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen para ve para yerine geçen maddî değerler karaparadır. Kaynağı bir suçun işlenmesine dayanan kazançları karapara olarak tanımlayabiliriz.

Ekonomik anlamda karapara, kanunlar tarafından suç sayılan fiillerin yanı sıra, ekonomik hayatı düzenleyen kural ve usuller ihlal edilerek elde edilen kazanç olarak nitelendirilebilir. Bu çerçevede ekonomi açısından, vergi kaçakçılığı suretiyle yahut vergiden kaçma çabasıyla bazı ekonomik faaliyetlerin usulsüz, gizli yapılması yoluyla elde edilen kazançları karapara kapsamında değerlendirmek mümkündür.¹⁸

Karapara, hukuki anlamda ülke mevzuatlarında öncül suç olarak belirlenmiş fiillerden elde edilen kazançlardır.¹⁹

Sosyal anlamda karaparayı, dolaylı olarak da olsa toplumsal hayata zarar veren her türlü faaliyetten elde edilen her türlü kazanç olarak tanımlamak mümkündür.²⁰

Karapara, ahlaki anlamda, yasalarla yasaklanmış olsun veya olmasın, karapara olarak adlandırılın veya adlandırılmasın toplum nazarında suç sayılan hareketler sonucunda elde edilen tüm kazançlar olarak tanımlanabilir. Bu itibarla karaparanın en geniş tanımının ahlaki anlamda karapara olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Çünkü toplum tarafından erdemsiz bir yolla kazanıldığına inanılan her para ahlaki açıdan karapara kapsamına girecektir. Toplum nazarında karapara olarak değerlendirilen her kazancın hukuken de karapara olarak nitelendirilmesi ve kovuşturulması mümkün olmayabilir. Ancak, toplumun karapara konusundaki tavrının ve bilincinin bir ülkenin karapara ile mücadelesinde sonuç üzerinde birebir etkili olduğu da gözden kaçırılmaması gereken bir gerçektir.²¹

Yapılan bir tanıma göre, “globalleşme yolunda önemli bir gelişme gösteren dünyada çoğunluk ve egemen ülkelerde uygulanan liberal ekonomi; geleceğini tehlikeye atacak, istikrarsızlık yaratacak faaliyetler, mal ve hizmetler için de bir takım kısıtlama ve yasaklar

¹⁷ www.maliye.gov.tr/masak

¹⁸ www.maliye.gov.tr/masak

¹⁹ www.maliye.gov.tr/masak

²⁰ www.maliye.gov.tr/masak

²¹ www.maliye.gov.tr/masak

getirir. Ancak, yasaklanan veya kısıtlanan bu mal veya hizmetler yinede birileri tarafından üretilir, pazarlanır ve önemli bir gelir kaynağı oluşturur. İşte bu gelir, kısaca karaparadır”.²²

Yapılan bir diğer tanıma göre, karapara bir suç işlenmesi sonucunda elde edilen çikardır, paradır, menfaattir ya da parayla ölçülebilen evraktır, menkul ya da gayrimenkul değerlerdir.

Başka bir tanıma göre, “Karapara her an paraya dönüşebilecek servetlerden, senetlerden, vadeli çeklerden, kaçak döviz, kaçak altınlardan, tahvillerden taşıyana yazılı pay senetlerinden ve nakitlerden oluşan dev bir fondur.”²³

Organize suç örgütlerinin büyük bir bölümü karaparayla beslenmektedir. Bu örgütler, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı ve diğer suçlar sonucu elde ettikleri gelirleri, örgütün devamı ve büyümesi için kullanmaktadır. Bir bakıma bu örgütlerde amaç, işlenen suçlar sonucunda büyük miktarlarda kazanç elde etmektir. Terör amaçlı olan örgütler özellikle uyuşturucu kaçakçılığı ve diğer suçları işlemek suretiyle elde ettikleri para ve malları terör eylemleri için harcamaktadır.²⁴

Pendse’e göre para, kara niteliğini başlangıçta veya sonradan kazanmaktadır. Uyuşturucu madde kaçakçılığı, silah kaçakçılığı ve rüşvet yoluyla kazanılan para başlangıçtan itibaren karaparadır. Vergi kaçakçılığı yoluyla kazanılan para, başlangıçta yasal olduğu halde sonradan karapara niteliğini kazanmaktadır.²⁵

2.2. Ekonomi İçindeki Yeri

IMF’ye göre her yıl dünya GSYİH’sinin yüzde 2 ile yüzde 5’ine denk düşen 1 ile 2,4 trilyon dolar arasında karapara aklanmaktadır. Suç ekonomisinin ulaştığı büyüklük para akışlarının elden gerçekleştirilmesini zorlaştırmaktadır.²⁶

Organize suç örgütlerinin istikrarlı bir politik ve ekonomik yapılanmanın olmadığı özellikle Güney Amerika, Ortadoğu ve Uzakdoğu ülkelerinde çok büyük rakamlarla ifade edilen kara paranın arz ettiği tehlikeyi işaret etmek için Jean Ziegler’in İsviçre Daha Beyaz Yıkar adlı kitabında; ABD bankalarının net aktifleri 4,2 trilyon civarındadır ve her yıl resmi ve kayıtlı sektöre giren paranın % 10’nu karaparadır. Bu para yaklaşık olarak ABD’nin

²² PILBEAM, Keith, International Finance, Second Edition, Macmillan Pers Ltd., London 1998

²³ GÜNAY, Ayşe, “Küreselleşme Sürecinde Mali Suçlar ve Mali Suçları Önlemeye Yönelik Olarak Yapılan Çalışmalar”, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı:130, Ankara, Temmuz 1999, s.122

²⁴ TOKATLI, Attila, Eski Büyücülerden Çağdaş Darbecilere Gizli Örgütler, Hürriyet Yayınları 1979, s.163

²⁵ THE ECONOMIST, “Shadow Economy, 1999”, The Economist, February 3rd-9th 2001

²⁶ ROBINSON, J., Karapara Aklayıcıları, Çev: Ayşe EMENGEN, Arion Yayınları, İstanbul 2003

savunma bütçesine eşittir. Yine bu rakam bütün Batı Avrupa ülkelerinin 1 yıllık petrol alımlarını karşılayacak bir boyuttadır.²⁷

Türk ekonomisinde yıllık 50 milyar dolarlık kaynağı belirsiz bir paranın dolaştığı belirtilmektedir. Türk bankalarındaki döviz mevduatı giderek artmaktadır. Bir bankanın yüzde yetmiş mevduatının yedi kişiye ait olduğu ve bu paranın döviz olarak yatırıldığı tespit edilmiştir. Banka mevduatlarının yüzde kırk beşinin kaynağı açıklanamamaktadır. Bugün Türkiye’de, kayıt dışı ekonomi kayıt altındaki ekonominin neredeyse üç katıdır. Türkiye’de yıllık ihracatı yalnızca 8 milyon dolar olan bir şirket 170 milyon dolara banka satın alabilmekte ve bu parayı iki yıl içinde ödemeyi taahhüt edebilmektedir.²⁸

Down Jones News Servic’e göre ise, Türkiye’nin döviz rezervlerindeki artışın yaklaşık 4 milyar doları aklanmış karaparadan sağlanmaktadır.²⁹

Türkiye’ye en yoğun karapara akımının hayali ihracat yoluyla olduğu belirtilmektedir. 80’li yıllardan itibaren dışarıdaki ve özellikle İsviçre’deki paraların Türk ekonomisine kazandırılması bir politika olarak benimsenmiş ve bu hedefe uygun mevzuat düzenlemeleri yapılmıştır. Nitekim bu dönemde, Türkiye’de ihracat, ihracat rejimi kararı ve Yönetmelikleri ile Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkındaki kararlar ve bu kararlara ilişkin tebliğler ve talimatlar ile bankacılık teamüllerine göre yürütülmüştür. İhracat bedelleri ise, peşin ödeme, alıcı firma prefinansmanı, akreditifli ödeme, vesaik mukabili ödeme, mal mukabili ödeme ve kabul kredili ödeme şekillerinden birine göre yurda getirilerek bir bankaya veya özel finans kurumuna satılmıştır. İhracat bedellerinin beyan edilen döviz üzerinden yurda getirilmesi esas alınmıştır. Diğer bir ifadeyle; ihraç bedeli olarak yurda giren dövizlerin menşei yönünden herhangi bir araştırma yapılmamıştır.³⁰

2.3. 4208 Sayılı Yasada Karapara Tanımı

MADDE 2- Bu Kanunda geçen;

a) Karapara;

1. 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanundaki,
2. 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkındaki Kanundaki,
3. 2238 sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkındaki Kanundaki,

²⁷ PILBEAM, Keith, International Finance, Second Edition, Macmillan Pers Ltd., London 1998

²⁸ MANİSALI, Erol, XXI. Yüzyılda Küresel Kısaç: Küreselleşme, Ulus-Devlet ve Türkiye, Derin Yayınevi, İstanbul 2001, s. 101

²⁹ THE ECONOMIST, “Shadow Economy, 1999”, The Economist, February 3rd-9th 2001

³⁰ GÜMÜŞKAYA, Hayrettin, a.g.k., s. 79

4. 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması Hakkındaki Kanundaki,
5. 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 359 uncu maddesinin (b) fıkrasındaki,
6. 4389 sayılı Bankalar Kanununun 22'nci maddesinin (4) numaralı fıkrasındaki,
7. 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 47'nci maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (1) ila (7) numaralı alt bentlerindeki,

8. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen veya Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından tasfiyeye tabi tutulan bankalara dair iflas ve konkordatoya ilişkin olarak 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 333'üncü maddesindeki,

9. 765 sayılı Türk Ceza Kanunundaki Devletin Şahsiyetine Karşı İŞlenen Cürümler ve aynı Kanunun 179, 192, 211, 220 264, 316, 317, 318, 319, 322, 325, 332, 333, 335, 339, 341, 342, 345, 250, 403, 404, 406, 435, 436, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 504 ve 506'nci maddelerindeki fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen para veya para yerine geçen her türlü kıymetli evrakla, mal veya gelirleri veya bir para biriminden diŐer bir para birimine çevrilmesi de dâhil, sözü edilen para, evrak, mal veya gelirlerin birbirine dönüŐtürülmesinden elde edilen her türlü maddi menfaat ve deŐeri ifade eder.

2.4.  nc l Suçlar

Bazı suçlarda, ceza kuralı tarafından öngörülen fiilin suç teşkil etmesi için fiilden önce bazı unsurların gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Fiilin suç teşkil etmesi için fiilden önce varlıŐı gerekli olan bu hukuki ya da tabii unsurlar  n Şart olarak adlandırılmaktadır.³¹

Çeşitli kanun maddelerinde benzer yapıya sahip suçlar var olmakla birlikte mevzuatımızda, karapara aklama suçu ile tamamen veya büyük  l de aynı yapıya sahip bir suç bulunmamaktadır. Dolayısıyla karapara aklama suçunun hukukumuzda "nev'i Őahsına münhasır" (kendine özgü) bir suç olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Karapara aklama suçunun kendine özgü bir suç olması doğal olarak yanında bazı sorunları da getirmektedir.  nc l suça ilişkin mahk miyet Őartının gerekip gerekmediği, öncül suçun dava zamanaŐımına uğraması durumu, 4208 Sayılı Kanunun zaman bakımından uygulanması, 4208 sayılı yasa tarafından atıfta bulunulan yasalardan birinde yapılacak deŐiŐikliĐin bu yasayı nasıl etkileyeceği gibi sorunlar doktrinde tartiŐılmaktadır.³²

Karapara, hukuki anlamda ülke mevzuatlarında öncül suç olarak belirlenmiş fiillerden elde edilen kazançlardır. Bazı suçlarda, öngörülen fiilin suç teşkil etmesi için fiilden önce  n

³¹ TOROSLU, Nevzat, Ceza Hukuku, Savaş Yayinevi, İstanbul 2005, s. 155

³² TOROSLU, Nevzat, a.g.k., s. 155

şart olarak adlandırılan bazı hukuki ya da tabii unsurların gerçekleşmiş olması gerekir. Fiilin suç teşkil etmesi için fiilden önce varlığı gerekli olan bu unsurlar; karapara aklama suçu için, 4208 sayılı Kanunun 2. Maddesinin “a” bendinde sayılan Kanun ve Kanun maddelerinde yer alan suçlardan birinin işlenmiş ve sonucunda bir menfaat veya değer elde edilmiş olmasıdır. Diğer bir deyişle eğer bu suçlardan biri işlenmemişse veya bu suçlardan birisi işlenmiş olmakla beraber sonucunda herhangi bir kazanç sağlanmamışsa karapara aklama suçunun oluşması hukuken mümkün değildir.³³

Tek tek sayılmak suretiyle belirlenen bu suçlar karapara aklama suçunun işlenmesinde “Öncül Suçlar” olarak tanımlanmaktadır.

Suçla etkili bir şekilde mücadele karapara aklamayla mücadeleden geçmektedir. Zira bir yandan faaliyetlerinin gelirlerine dokunmadan suçlularla mücadelenin hiçbir yararının olmadığı ortaya çıkmıştır. Çünkü net kârlar, hem öncül suçun gerekçesi olan kişisel zenginleşmeye hem de yeni suçlar işlemenin vasıtalarına döner sermaye oluşturmaktadır. Diğer yandan önceden öncül suçu işleyen şahıslar cezalandırılırken, paranın aklanmasını sağlayarak suçun işlenmesini kolaylaştıranlar cezalandırılmıyordu. Ayrıca bu mücadelenin pratik nedenleri de bulunmaktadır. Karapara aklamayı cezalandıran kanunlar sadece cezalandırmayı önceden muaf olan kategorilere genişletmeyi değil, aynı zamanda öncül suçun failleri üzerindeki potansiyel müeyyide tehdidini ağırlaştırmanın, dolayısıyla kovuşturma makamları ile işbirliğine geçmelerini sağlamanın bir aracı olarak görülmektedir. Nihayet özellikle karapara aklamayla mücadelenin tamamlayıcısı olan müsadereye ilişkin yasalar, giderek polisin faaliyetlerinin finansmanını da sağlamaktadır.³⁴

4208 sayılı yasa özellikle uyuşturucu kaçakçılığı ve örgütlü suç gelirlerinin aklanmasının cezalandırılmasında iki engelle karşı karşıyadır. Zira bu suçlardan doğan muazzam gelirler, aklama işlemi için kaçınılmaz olarak “mali mühendis” aklayıcıların iştirakini gerektirmektedir. Birinci engel, fonların kaynağının kanıtlanması zorluğu, diğeri ise bu malî mühendis aklayıcının akladığı karaparanın öncül suçlardan elde edildiğini bildiğinin kanıtlanması zorluğudur.

Bu çifte ispat, çok sayıda suç faaliyetinden elde edilen büyük miktarlarda fonlar söz konusu olduğu ya da karapara aklamaya ilişkin malî dolaşımların temiz paranın plasmanı için kullanılan yöntemlere benzediği ölçüde daha da zorlaşmaktadır. Zaten yasal malî dolaşımların “bulaşması” karapara aklamanın en büyük tehlikelerinden birisini oluşturmaktadır.

³³ ERGÜL, Ergin, Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu, Yargı Yayınevi, Ankara 2001, s. 105

³⁴ ERGÜL, Ergin, Kara Para Aklamayla Mücadelenin Nedenleri ve Suç Politikası

Dolayısıyla karapara aklama ile mücadelenin günümüzdeki temel problemi aklama olaylarını saptamanın güçlüğü değil, ama adaletin önüne suçun delillerini getirmek ve failleri tespit etmek ve mahkûm ettirmek hususlarında odaklanmaktadır.

İspatın kolaylaştırılması delil elde etmeye bağlıdır. Bunun için bu suçlarda da telefon dinleme gibi özel araştırma tedbirlerinin kullanılması önem taşır.³⁵

3. KARAPARA AKLAMA

3.1. Tanımı

Karapara aklamayı kısaca; yasalarca tespit edilmiş belli suçlar sonucunda elde edilen para, mal, kıymetli evrak veya diğer ekonomik değerlerin, yasadışı nitelikten çıkarılarak yasal ekonomik değerlere dönüştürülmesi amacıyla yönelik olan tüm işlemler olarak tanımlayabiliriz. Karapara aklama olgusunun varlığı için gerekli unsurları şu şekilde sıralayabiliriz:

- Bir suç işlenmiş olmalıdır,
- Bu suç sonucunda herhangi bir ekonomik değer elde edilmiş olmalıdır,
- Bu ekonomik değerlerin yasadışı nitelikten kurtarılıp yasal görünüme sahip ekonomik değerlere dönüştürülmesi amacıyla yönelik olarak bir fiil işlenmiş olmalıdır.

Yukarıda sayılan unsurlardan ilk ikisi karapara aklama suçunun ön şartlarıdır. Bu şartlar gerçekleşmediği takdirde ortada karapara olmayacağından dolayı karapara aklama da söz konusu olmayacaktır. Ekonomik değerlerin yasadışı nitelikten kurtarılıp yasal görünüme sahip ekonomik değerlere dönüştürülmesi amacıyla yönelik olarak ortaya çıkan hareket, karaparanın, iktisap edilmesi, bulundurulması, transfer edilmesi, nakledilmesi, gizlenmesi, sınır ötesi işleme tabi tutulması, kullanılması, işletilmesi, yatırılması (yatırım yapılması), bir ekonomik değerden diğerine çevrilmesi, kaynağının, niteliğinin, sahibinin, zilyedinin farklı gösterilmesi gibi şekillerde ortaya çıkabilir.

Türk Ceza Kanununun 1 inci maddesinde yer alan “kanunun sarıh olarak suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez. Kanunda yazılı cezalardan başka bir ceza ile de kimse cezalandırılmaz.” hükmünün doğal bir sonucu olarak, karapara aklama suçunda karapara ve karapara aklama kavramları yorumlanırken sosyal içeriği değil, kanun koyucunun bu kavramlara yüklediği anlamın ölçü olarak alınması gerekmektedir. Dolayısıyla kamu

³⁵ ERGÜL, Ergin, a.g.k.

vicdanına göre karapara olarak adlandırılacak her iktisadi kıymet hukuken karapara tanımı içine girmeyecektir.³⁶

Bir suç işlenmesi sonucunda elde edilen paranın ekonomik açıdan karapara olması ve ilgili yasalarla cezalandırılmasına karşılık hukuken adının karapara olmaması, gerek toplum gerekse devlet nazarında masum bir fiil olduğu anlamına gelmemektedir. Ancak ekonomik, ahlaki, sosyal ve hukuki anlamda karapara birbirinden farklı kavramlar olduğundan ait oldukları çerçeve içinde değerlendirilmeleri gerekir.³⁷

3.2. Viyana ve Strasbourg Sözleşmelerinde Yer Alan Tanımlar

Karapara aklama üzerinde duran ilk uluslararası belge Viyana Konvansiyonu'dur. Karapara aklama deyimi kullanılmamakla birlikte bu sözleşme, sözleşmenin 3. Maddesinin (a) bendinde sayılan uyuşturucu suçları sonucunda elde edilen gelirlerin aklanmasının taraf ülkelerin iç mevzuatlarında gerekli düzenlemeler yapılarak suç haline getirilmesini öngörmektedir. Viyana Konvansiyonu ile suç sayılması öngörülen fiiller (uyuşturucu gelirlerinin aklanması ile ilgili fiiller) sözleşmenin 3. Maddesinin (b) bendinde düzenlenmiştir, buna göre karapara aklama;

1. Bir mamelekin bu fıkranın (a) bendindeki suç veya suçlardan birinden veya suç veya suçlardan birine iştirakten kaynaklandığını bilerek, mamelekin gayri meşru kaynağını gizlemek veya olduğundan değişik göstermek veya böyle bir suçun işlenmesine karışmış bir kişinin eylemlerinin yasal sonuçlarından kaçmasına yardımcı olmak amacıyla, bu mamelekin bir başka mameleke dönüştürülmesi veya devredilmesi;

2. 1. Fıkranın (a) bendinde belirtilen suçlardan birinden veya bunlardan birine iştirakten kaynaklandığını bilerek mal varlığının gerçek niteliğinin, kaynağının, bulunduğu yerin, yararlanma hakkının, hareketlerinin, üzerindeki yararlanma hakkının hareketlerinin ve kime ait olduğunun gizlenmesi veya olduğundan değişik gösterilmesidir”

Türkiye'nin 2001 yılında imzaladığı Strasbourg Konvansiyonu'nun (Suç Gelirlerinin Aklanması, Aranması, Zapt edilmesi ve Müsadere Edilmesi Hakkında Sözleşme) vurgusu ise suç gelirleri üzerinedir. Strasbourg Sözleşmesi karapara aklamının çerçevesini daha kapsamlı ve ayrıntılı biçimde çizmiştir. Karaparanın aklanması kapsamına giren fiiller sözleşmenin 6. Maddesinde belirtilmiştir:

Buna göre, her bir Taraf, kasıtlı olarak işlenen aşağıdaki fiillerin kendi iç mevzuatına göre suç sayılması için gerekli olabilecek yasal ve diğer tedbirleri alacaktır;

³⁶ TOROSLU, Nevzat, a.g.k., s. 157

³⁷ www.maliye.gov.tr/masak

a. Bir malvarlığının suçtan doğan gelir olduğunu bilerek, bunun yasadışı kaynağını gizlemek veya tebdil etmek veya müsnet suçun işlenmesine karışan herhangi bir şahsın eylemlerinin hukuki sonuçlarından kurtulmasına yardım etmek maksadıyla malvarlığının değiştirilmesi veya nakledilmesi,

b. Herhangi bir malvarlığının, suçtan kaynaklandığını bilerek, gerçek niteliğini, kaynağını, yerini, durumunu, hareketini, bu malvarlığıyla ilgili hakları veya sahipliğini gizlemek veya tebdil etmek ve her Taraf Devletin kendi anayasal prensiplerine ve hukuk sisteminin temel esaslarına bağlı olmak kaydıyla,

c. Alındığı tarihte, bir malvarlığının suçtan hâsıl olduğunu bilerek, böyle bir malvarlığının iktisabı, bulundurulması veya kullanılması,

d. Bu maddeye göre tespit olunan suçlardan herhangi birinin işlenmesine iştirak, katılma veya işlenmesi için teşekkül kurma, teşebbüs ve yardım etmek, teşvik etmek, kolaylaştırmak ve tavsiyede bulunmak.

Bu sözleşmelerin yanında OECD bünyesinde kurulmuş olan Mali Eylem Görev Grubu (FATF) de OECD ülkelerinde karapara aklamanın suç haline getirilmesi ve karapara aklama ile etkin bir şekilde mücadele edilmesi yönünde etkinlik göstermektedir. FATF, bu etkinliklerini 1990'da yayınladığı ve 1996'da revize ettiği kırk tavsiye kararları temeline dayalı olarak yürütmektedir.

Gerek FATF üyesi ülkeler gerekse Viyana ve Strasbourg Sözleşmelerine taraf olan ülkeler mevzuatlarında gerekli düzenlemeleri yaparak karapara aklamayı suç olarak kabul etmişlerdir. Bazı ülkelerde ise bu yöndeki çalışmalar halen devam etmektedir.³⁸

3.3. 4208 Sayılı Yasa'da Karapara Aklama Tanımı

Hangi suçlar sonucu elde edilen kazançların aklanmasının karapara aklama olduğu "karapara" kavramının incelendiği bölümde de değinildiği üzere ülkeden ülkeye değişmektedir. Türkiye'nin de aralarında bulunduğu bazı ülkeler, mevzuatlarında belli suçları teker teker saymış ve sayılan suçlardan elde edilen kazançları karapara kabul etmişlerdir. Çoğu ülke ise bütün suçlardan elde edilen veya ciddi suçlar sonucu elde edilen kazançların aklanmasını karapara aklama olarak değerlendirmektedir. Hangi suçların "Ciddi suç" kapsamına girdiği konusunda genelde kullanılan ortak ölçü suç için öngörülen cezanın ağırlığıdır. Ancak kaç yıldan fazla hapis cezası gerektiren suçların ciddi suç kapsamına girdiği ülkeden ülkeye değişmektedir.

³⁸ SAATÇİ, Banu, "Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Girişimler" Bankacılar Dergisi, Sayı:19, Ankara 1996, s. 137

“Aklama” kavramı kapsamına ise karaparaya yasal bir nitelik kazandırmak amacıyla iktisap edilmesi, bulundurulması, transfer edilmesi, nakledilmesi, gizlenmesi, sınır ötesi işleme tabi tutulması, kullanılması, işletilmesi, yatırılması (yatırım yapılması), bir ekonomik değerden diğerine çevrilmesi, kaynağının, niteliğinin, sahibinin, zilyedinin farklı gösterilmesi gibi fiiller girmektedir. Bu fiiller doğrudan karaparayı elde eden kişi veya kişiler tarafından işlenebileceği gibi, başka kişiler tarafından da işlenebilir.

Ancak “karapara” tanımının incelenmesi sırasında da değinildiği gibi, kanun uygulayıcı birimler için ölçü olan ve değer ifade eden tanım karapara aklamının, karaparanın aklanmasının önlenmesi hakkındaki kanunda yer alan kanuni tanımıdır.

4208 sayılı kanunda karapara aklama suçu: Bu kanunun 2’inci maddesinin (a) bendinde sayılan fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen karaparanın elde edenlerce meşruiyet kazandırılması amacıyla değerlendirilmesi, bu yolla elde edildiği bilinen karaparanın başkalarınca iktisap edilmesi, bulundurulması, elde edenlerce veya başkaları tarafından kullanılması, kaynak veya niteliğinin veya zilyet ya da malikinin değiştirilmesi, gizlenmesi veya sınır ötesi harekete tabi tutulması veya bu hareketin gizlenmesi, yukarıda belirtilen suçların hukuki sonuçlarından failin kaçmasına yardım etmek amacıyla kaynağının veya yerinin değiştirilmesi veya transfer yoluyla aklanması veya karaparanın tespitini engellemeye yönelik fiilleri ifade eder.

Yukarıda sayılan fiiller aynı zamanda karapara aklama suçunun maddi unsurudur. Karapara aklama suçunun manevi unsuru ise kasıttır. Mevzuatımıza göre karapara aklama suçu ancak kasıtlı işlenebilecek nitelikte bir suçtur. Karapara aklama suçu genel olarak icrai bir suçtur. İhmal suretiyle icra biçiminde işlenmesi de mümkündür. Örneğin, karapara aklama suçunun işlendiğini tespit eden bir görevlinin, görevini ihmal ederek, karaparanın aklanmasına yardım etmek amacıyla, suçun ortaya çıkarılması ve kovuşturulması için üzerine düşen işlemleri yapmaması ihmal suretiyle icra kapsamında değerlendirilebilir.³⁹

3.4. Karapara Aklama Suçunda Fail

Karapara aklama suçunun faili karaparayı elde edenler veya başkaları olabilir. “Karaparayı elde eden” karaparanın doğumuna neden olan, 2 nci maddenin (a) bendinde sayılan öncül suçlardan birisini işleyen ve bu suçun sonucunda bir kazanç elde eden kişi veya kişilerdir. Kanunda “Başkaları” diye ifade edilen kimseler ise karaparayı elde edenler dışında kalan herkeştir.

³⁹ TOROSLU, Nevzat, a.g.k., s. 158

Kanunda yer alan “Bu suçların, tüzel kişilik bünyesinde işlenmesi halinde, üçüncü fıkranın (a) bendi hükmünün uygulanmadığı durumlarda, fiili gerçekleştiren yöneticiler hakkında da aynı cezalara hükmolünmekle birlikte, tüzel kişiler de beş yüz milyon liradan beş milyar liraya kadar para cezası ile cezalandırılır.” hükmünden suçun failinin tüzel kişi de olabileceği düşüncesi doğabilir, ancak T.C.K.’nın genel hükümlerine göre tüzel kişiler fail olamaz. Fail, fiili gerçekleştiren yöneticiler veya yetkililerdir.

Fail ve fiil incelenirken dikkat edilmesi gereken bir nokta, işlenen fiilin “iştirak” mı yoksa “yardım” mı olduğunun ayrımıdır. Yukarıda fail olarak sayılan kişilerin işledikleri fiiller amaç birliği içerisinde ve önceden anlaşarak, karapara aklama amacıyla veya karapara aklayanın fiilin hukuki sonuçlarından kaçmasına yardım etmek amacıyla işlenmişse karapara aklama suçu söz konusudur. Ancak fiil asıl faili korumak amacıyla işlenmişse T.C.K. 296. madde kapsamındaki yardım suçu söz konusudur.⁴⁰

3.5. Karapara Aklama Suçunda Suç Unsurları

Kanun karapara aklama suçunun tanımını yaparken, hangi fiillerin elde edenlerce, hangilerinin başkalarınca işlendiği zaman karapara aklama suçu oluşturacağını göstermiştir.

Karaparayı elde edenlerce işlenebilecek fiiller ve başkalarınca işlenebilecek fiiller şunlardır:

Meşruiyet kazandırılması amacıyla: İktisap edilmesi, değerlendirilmesi, bulundurulması, kullanılması, kaynak veya niteliğinin değiştirilmesi, zilyetinin değiştirilmesi, malikinin değiştirilmesi, gizlenmesi veya sınır ötesi gizlenmesi, harekete tabi tutulması veya bu hareketin gizlenmesi, sınır ötesi harekete tabi tutulması veya bu hareketin gizlenmesi, elde edildiği bilinen karaparanın, yukarıda belirtilen suçların hukuki sonuçlarından failin kaçmasına yardım etmek amacıyla başkaları tarafından;

- Kaynağının veya yerinin değiştirilmesi,
- Transfer yoluyla aklanması,
- Tespitini engellemeye yönelik fiiller.

Yardım fiilleri olmaları nedeniyle bu fiillerin failleri, karapara aklama suçu kapsamındaki diğer fiillerin failleri dışındaki kişiler yani kanundaki ifade ile “başkaları”dır. Bu çerçevede yardım kapsamı içerisinde ilk akla gelen zümre, failin yakınlarıdır.(akrabaları). Bu suçun failin usulü, furuu, karı veya kocası, kardeşi tarafından işlenmesi durumunda cezanın yarısından üçte ikisine kadar indirileceği öngörülmüştür. Failin yakınları ile

⁴⁰ TOROSLU, Nevzat, a.g.k., s. 159

arasındaki insani ve psikolojik bağ nedeniyle, failin yakınlarının suçun sonuçlarından kaçma konusunda faile yardım etmeleri olasılığı yüksektir. Bu yardım yakınlık derecesine göre karşılıksız olabileceği gibi karşılıklı da olabilir. Faile, iş ortakları veya yakın arkadaşları tarafından da yardım edilebilir. Ayrıca failin avukat, muhasebeci, mali müşavir, banka veya finansal kuruluş yetkilileri gibi belli dallarda uzmanlaşmış kişilerden yardım görmesi de mümkündür. Failin suçun sonuçlarından kaçması konusunda yardım görebileceği diğer bir sınıflar ise kolluk güçleri, görevi gereği karapara aklama ile mücadele süreci içerisinde yer alan diğer kamu görevlileri veya bu görevliler üzerinde doğrudan veya dolaylı olarak etkili olabilen bürokratlar veya siyasilerdir. Bunlar dışında kalan kişilerin de genelde bir menfaat karşılığında burada söz konusu olan yardım fiillerini işlemeleri mümkündür.⁴¹

Gerek Viyana Konvansiyonunda gerekse Strasbourg Konvansiyonunda karapara aklamadan bahsedilirken “Her bir taraf, aşağıda sayılan fiilleri, kastî olarak işlendiği zaman, kendi hukukunda suç olarak ihdas etmek için gerekli önlemleri alacaktır...” denerek bu fiillerin kasten işlendiği zaman suç teşkil edeceğini vurgulamıştır.

Viyana Konvansiyonuna paralel olarak ülkemizde Karapara aklanması ancak kasten işlendiği zaman suç teşkil etmektedir. 1994’de zamanın hükümeti tarafından hazırlanan ilk kanun tasarısında “...kanunların suç saydığı fiillerin işlenmesi suretiyle elde edildiğini bildiği veya bilmesi gerektiği karaparayı....” denerek karapara aklama suçunun taksirli olarak işlenebileceği öngörülmüştü. Ancak Plan ve Bütçe Komisyonu çalışmalarında “bilmesi gerektiği” tabiri tasarıdan çıkarılarak, karapara aklama suçunun yalnız bilerek (kasıtlı) işlenebilmesi öngörülmüştür.⁴²

Karapara aklama suçunun oluşma veya ortaya çıkış zamanının tespiti son derece güç ve uzmanlık gerektiren bir konudur. Karapara genelde bir hareket sonucunda değil, birçok hareketten oluşan bir süreç sonucunda aklanır. Bundan dolayı karaparanın hangi noktada aklanmış paraya dönüştüğünün tespiti son derece zor ve ihtilafa açıktır. Ama bir genelleme yapacak olursak, karaparanın aklanması, resmi kayıtlara ya da hukuken değer ifade eden kayıtlara girmesi ile mümkün olacaktır. Ancak bu yeterli değildir. Karaparanın kaynağının resmi makamlara açıklanabildiği, resmi makamların gösterilen kaynağın doğruluğu konusunda ikna olduğu (karaparayı yasal yollardan kazanılmış para olarak kabul ettiği) an karapara aklanmış sayılır.⁴³

⁴¹ TOROSLU, Nevzat, a.g.k., s. 160

⁴² BOZKURT, Enver, Uluslararası Hukuk Mevzuatı, Konya 2007, s. 299

⁴³ BOZKURT, Enver, a.g.k., s. 300

3.6. Karapara Aklama Suçu İçin Getirilen Ceza

Karapara aklama suçu fiillerini işleyenler; iki seneden beş seneye kadar hapis ve aklanan karaparanın bir katı ağır para cezasıyla cezalandırılırlar. Nemaları da dâhil olmak üzere karapara kapsamındaki mal ve değerler ile bunların ele geçirilememesi halinde bunlara tekabül eden mal varlığının müsaderesine de hükmolunur.

Karapara;

Terör suçlarından veya Türkiye'ye ithali veya Türkiye'den ihracı kanunla yasaklanmış herhangi bir madde ve eşya kaçakçılığında elde edilmiş veya suç yukarıda belirtilen terör suçlarına kaynak sağlamak amacıyla işlenmiş ise, birinci fıkra hükmüne göre faile verilecek hapis cezası dört seneden az olamaz.

Suçun;

a. Karaparanın aklanması maksadıyla teşekkül vücuda getirenler ile idare edenler veya teşekküle mensup olanlar tarafından,

b. Görevi sebebiyle memur ve kamu görevlileri ile 3182 Sayılı Bankalar Kanununa, 7397 Sayılı Sigorta Murakabe Kanununa, 3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanununa, 1567 Sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanuna, 2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanununa, Ödünç Para Verme İşleri ile Özel Finans Kurumlarının Kurulması, Faaliyetleri ve Tasfiyelerine İlişkin Esas ve Usulleri düzenleyen mevzuata göre faaliyet gösteren kurumlarda çalışanlar tarafından,

c. Şiddet veya tehditle veya silah kullanarak, işlenmesi halinde hükmolunacak cezalar ayrıca bir misli artırılır.

Bu suçların tüzel kişilik bünyesinde işlenmesi halinde, üçüncü fıkranın (a) bendi hükmünün uygulanmadığı durumlarda, fiili gerçekleştiren yöneticiler hakkında da aynı cezalara hükmolunmakla birlikte, tüzel kişiler de beş yüz milyon liradan beş milyar liraya kadar para cezası ile cezalandırılır.

Karapara aklama suçunun, usul veya füruu veya karı-koca veya kardeşlerden biri tarafından karaparanın kaynaklandığı suçları gizlemek amacıyla işlenmesi halinde bu ceza, yarısından üçte ikisine kadar indirilir.⁴⁴

⁴⁴ TOROSLU, Nevzat, a.g.k.,s. 160

II. BÖLÜM

KARAPARA AKLAMANIN AŞAMALARI

Karaparanın aklanması genelde 3 aşamadan oluşan bir süreç içinde gerçekleştirilmektedir. Bu aşamalar kirli bir çamaşırın makinede yıkanmasına benzetilerek açıklanmaya çalışılmıştır.

Birinci aşamada çamaşır makineye atılmakta – (Yerleştirme ‘Placement’ aşaması) İkinci aşamada çamaşır makinede yıkanmakta – (Ayrıştırma ‘Layering’ aşaması) Üçüncü ve son aşamada çamaşır temizlenmiş halde makineden çıkarılmaktadır. (Bütünleştirme ‘Integration’ aşaması)

Her karapara aklama olayında bu aşamaların üçünün de ayrı ayrı gerçekleşmesi zorunlu değildir. Bazen bu aşamaların ikisi veya üçü tek işlemde gerçekleştirilebilir veya bazı aşamalar gerçekleştirilmeden karaparanın aklanması tamamlanabilir. Bu durum para aklanacak ülkeye, finansal olanaklara, aklayıcıların diğer faaliyetlerine kadar pek çok şeye bağlı olabilir.⁴⁵

1. Yerleştirme (Placement) Aşaması

Bu aşama suçtan elde edilen gelirin nakit formundan kurtarılarak finansal sisteme sokulması aşamasıdır. Başta uyuşturucu ticareti olmak üzere karaparayı doğuran suçlarda para, genelde nakit olarak el değiştirmektedir.

Aklayıcılar için en zor, yetkililer için en kolay aşamadır. Karapara aklama ile mücadele eden birimler açısından ise karaparanın tespit edilmesinin, yakalanmasının ve el konulmasının en kolay olduğu aşamadır. Çünkü bu aşamada karapara ile illegal kaynağı arasındaki bağ henüz kesilmemiştir. Başka bir ifade ile karapara aklayıcının henüz paranın kaynağına ilişkin yasal bir gerekçesi yoktur. Dolayısıyla paranın kaynağının karapara olduğunu ispat etmek diğer aşamalara oranla daha kolaydır.⁴⁶

Ülkemizde de 4208 Sayılı Yasanın Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 8.maddesinin değişmeden önceki esaslarına göre; yükümlüler taraf oldukları ve aracılık ettikleri tutarı 5 milyar lira veya muadili dövizi aşan, maddede yazılı her türlü işlemi MASAK’a bildirmek zorundaydı. Aynı yönetmeliğin 10.maddesine göre ise bankalar ve özel finans kurumlarının yine bankalar ve özel finans kurumları ile yapacakları işlemler devamlı bilgi verme yükümlülüğü kapsamından istisna tutulmuştu. Ancak 8. madde 31.12.1997 tarih ve 97/10419

⁴⁵ AKAR, Yıldırım, Karaparanın Aklanması, SPK yayınları, Yayın No: 90

⁴⁶ ALPDAĞ, Özden, “32 Kısım Tekmili Birden Kara Paranın Macerası”, Ekonomi, Sayı:3, Ekonomi Muhabirleri Derneği, Aralık 1996, s. 66

sayılı BKK ile değiştirilerek 5 milyar liralık sınır kaldırılmış ve bu konuda düzenleme yapma yetkisi Maliye Bakanlığı'na verilmiştir.

Dolayısıyla ülkemizde de yönetmelik değişmeden önce nakit fon bir bankaya yatırıldıktan sonra buradan bir başka banka veya finansal kuruma transfer edildiğinde transfer edilen kurumun devamlı bilgi verme yükümlülüğü bulunmamaktaydı.

Örneğin A, B, C bankalarına 4'er milyar para yatıran bir kişi bunları daha sonra D bankasında bir hesaba transfer ettiğinde D bankasında biriken 12 milyar TL için bu bankanın devamlı bilgi verme yükümlülüğü kapsamında bir zorunluluğu bulunmamaktaydı.⁴⁷

Bu aşamadan sonra para nakit halinde olmayacaktır. Gerek mücadele eden birimlerce araştırma ve inceleme sırasında paranın fiziken tespitinin, ele geçirilmesinin ve el konulmasının, gerekse nakdin finansal sisteme girişi sırasında finansal kuruluşlar tarafından nakit işlem bildirimleri ve şüpheli işlem bildirimleri yoluyla tespitinin en kolay olduğu bu aşamada, sözü edilen kişi ve kuruluşlar dikkatlerini yoğunlaştırmalıdır. Çünkü bu aşamadan sonra suçun ortaya çıkarılması çok daha zorlaşacaktır.⁴⁸

2. Ayrıştırma (Layering) Aşaması

Bu aşamada amaç, nakit formundan kurtarılan paranın yasadışı kaynağından mümkün olduğunca uzaklaştırmak, böylece paranın izinin sürülmesini, bulunmasını ve yakalanmasını imkânsız hale getirmektir. Yerleştirme aşamasında karapara özellikle bankacılık sistemine sokulmuşsa sistemin olanaklarından yararlanmak suretiyle transfer etmek ve kaynağından uzaklaştırmak son derece hızlı ve kolay olacaktır. Bu aşamada paranın yasadışı kaynağından uzaklaştırmak için sıklık, karmaşıklık ve hacim açısından yasal işlemlere benzeyen bir dizi mali işlem yapılmaktadır. Böylece denetim mekanizması aşılmaya çalışılmaktadır.

Bu aşama karışık bir bankacılık bürokrasisi gerektirmektedir. Küçük tutarlara bölünen para bankacılık sistemine girdikten sonra bankadan bankaya, ülkeden ülkeye aktarılmaya başlar. Kuşku uyandırmamak için her birinde kısa sürelerle tutulur ve bazen de bu süreç diğer miktarlarla birleşerek katlanır.

Bu aşama bazen ilk aşama ile eş zamanlı olarak gerçekleşebilir. Örneğin finansal kuruluşların aklayıcılarla işbirliği yapmaları halinde gelir hem yerleştirilip hem de transfer edilebilir.

⁴⁷ GÜMÜŞKAYA, Hayrettin, a.g.k., s. 88

⁴⁸ GÜMÜŞKAYA, Hayrettin, a.g.k., s. 89

Bu aşamada para çok sayıda işlemle süratle hareket edebilmektedir; bilgisayar başında birkaç tuşa basmakla hesaptan hesaba, bankalardan aracı kuruluşlara hatta ülkeden ülkeye transfer yapılabilir. Bu işlemlerin izini sürmek için günlerce uğraşmak gerekebilir, dolayısıyla mücadele açısından zaman alıcı ve yüksek maliyetli bir aşamadır. Suçlu polis ile arasındaki mesafeyi süratle açmaktadır.

Bilgisayar ve iletişim alanındaki ilerlemeler ve sermaye hareketlerinin serbestisine yönelik düzenlemeler sayesinde fonların ülkelerarasındaki hareketi oldukça yoğun olduğundan suçla mücadelede uluslararası işbirliğinin önemini de bu aşamada vurgulamak gerekir.⁴⁹

3. Bütünleştirme (Integration) Aşaması

Ayrıştırma aşamasının başarılı olması durumunda, bu aşamada karapara, ülke ekonomisine ve finansal sisteme normal işlerden elde edilmiş gibi aklanarak girmektedir.

Bu aşama yasadışı fonların ekonomiye tamamen “entegre” olması aşamasıdır. Yasadışı yollardan elde edilen kazancın, yasal yoldan elde edilmiş kazançtan farklı bir görünüme sahip olmadığı aşamadır. Artık daha önceki iki aşama geçildiği için paranın elde edildiği kaynağa ilişkin sorulabilecek muhtemel bir soruya yasal açıklama yapılabilecek veya böyle bir sorunun sorulmasını gerektirmeyecek normal bir işlem görüntüsü elde edilmiştir. Bu aşamada paranın kara olduğunun tespiti çok zordur. Çünkü sayısız işlemin, hesabın, varlığın olduğu bir ortamda gidip insanlara gelirlerinin kaynağını sormak mümkün değildir. Paravan şirketler vasıtasıyla, nakdi gerçek sahibine borç olarak vermek ya da yabancı mali kurumlara yatırılmış parayı, yerel borçlar için teminat olarak kullanma gibi bir dizi teknik işlem içerebilir. Karapara aklayıcı bu aşamada parayı normal ticari para olarak ekonomiye sokar. Böylece para sistemle bütünleşmekte ve yasal fonlardan farklı olan yönlerinden arındırılmaktadır. Artık paranın dolaştırılmasına ve şekil değiştirmesine gerek kalmamıştır. Karapara artık herkesin yaptığı işlemler yapılarak tüketim, yatırım veya bir başka şekilde değerlendirilebilmektedir⁵⁰

⁴⁹ GÜMÜŞKAYA, Hayrettin, a.g.k., s. 90

⁵⁰ MAVRAL, Ülker, “Karapara Kayıt dışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye’de Yansımaları”, Vergi Denetmenleri Derneği, 2001, s.59-60

III. BÖLÜM

KARAPARA AKLAMA YÖNTEMLERİ

1. KARAPARA AKLAMAYA NEDEN İHTİYAÇ DUYULMAKTADIR?

Karapara aklamının genel amacı; yasal olmayan faaliyetlerden elde edilen gelirlerin yasal olarak elde edilmiş gibi mali sisteme sokulması, bir başka deyişle bu gelirlerin yasadışı faaliyetlerden elde edildiğinin gizlenmesidir. Bu şekilde; yapılacak muhtemel denetimlerde gerekli açıklamalar yapılabilecek veya bu denetimlerin yapılmasını gerektirmeyecek şekilde bu gelirler, şüpheden uzak bir niteliğe kavuşturulacaktır.

Karaparaya kaynaklık eden en önemli suçun uyuşturucu ticareti olması sebebiyle, bu suçtan elde edilen gelirlerin çok büyük bir bölümünün nakit kullanımının düşük olduğu ve alınan önlemler nedeniyle büyük miktarda nakit işlemlerin dikkat çektiği ülkelerde olduğu dikkate alındığında, bu gelirlerin nakit sisteme sokulması, aklayıcılar açısından daha büyük önem kazanmaktadır. Çünkü nakit halindeki gelir, günlük kullanımlar için harcanabilecek çok küçük bir kısmı hariç kullanılmaya uygun değildir. Dolayısıyla nakit halindeki bu gelirin kullanılabilir hale getirilmesi yani aklanması gerekir.⁵¹

2. KAÇ ÇEŞİT KARAPARA AKLAMA YÖNTEMİ BULUNMAKTADIR?

Belirli bir sayı vermek mümkün değildir. Pek çok kişinin aklına gelmeyecek yöntemler kullanılabilir. Bu açıdan sınırsız sayıda aklama yöntemi vardır demek yanlış olmaz. Aklama yöntemleri ülkeden ülkeye, finansal sistemlerde kullanılan araçların çeşitliliğine bağlı olarak değişir. Ayrıca günümüzde yasadışı gelir elde edenler artık kendi paralarını kendileri aklamamakta, bu işte profesyonelleşen aklayıcıları kullanmaktadırlar. Aklama işiyle uğraşanlar işlerini çok iyi bilen muhasebeciler, bankerler, hukukçular, mali danışmanlar vs. olabilir. Bunların sağlam bir mesleki geçmişi vardır, çoğu sabıkasızdır, öncül suçla hiçbir alakaları yoktur. Hizmetlerine karşılık olarak komisyon, prim adı altında gelir elde ederler.

Sınırsız sayıda yöntemle aklama yapmak mümkün olmakla birlikte en çok kullanılan ve mücadele eden birimler açısından öğretici olabilecek nitelikte olan yöntemleri şu şekilde sıralayabiliriz:

- Fonların fiziken ülke dışına kaçırılması,
- Şirinler (smurfing) yöntemi,
- Parçalama (structuring) yöntemi,

⁵¹ UYANIK, Cahit, “32 Kısım Tekmili Birden Kara Paranın Macerası”, Ekonomi, Sayı:3, Ekonomi Muhabirleri Derneği, Aralık 1996, s. 111

- Vergi cennetleri (off-shore),
- Paravan (Kağıt üstündeki) ya da hayali şirketler,
- Oto-finans borç yöntemi (Loan-back),
- Döviz büroları,
- Kumarhane ve gazinolar,
- Nakit para kullanılan işyerlerinin işletilmesi (Göstermelik şirketler),
- Sahte fatura (hayali ihracat),
- Alternatif Havale Sistemleri (Hawala-Hundi Sistemi, Uzak Asya Chit istemi),
- İnternet Bankacılığı...

Bu listeyi daha da uzatmak mümkündür. Ancak en fazla kullanılan yöntemler olarak bu sıralananlar hakkında yapılacak açıklamalar konu hakkında bilgi sahibi olunması için yeterli olacaktır.⁵²

2.1 Şirinler (Smurfing) Yöntemi

Ülkeden ülkeye değişmekle birlikte konuyla ilgili düzenlemelerin yapıldığı ülkelerde belirli tutarların üzerindeki nakit işlemlerin bildirilmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Bu limit ABD için 10.000 dolardır.

Bildirim yükümlülüğünden kurtulmak için eldeki fon bu limite yakın tutarlara bölünür ve çok sayıda kişi (smurf) tarafından çok sayıda bankaya veya aynı bankanın farklı şubelerine yatırılır.

Örneğin 20 kişi bir banka veya farklı şubelerine 9.000'er dolar yatırırsa, günde 180.000 dolar, 10 günde 1.800.000 dolar yatırılmış olur. Aynı işlem aynı kişiler tarafından bir başka bankada da yapılırsa bunun anlamı 10 günde 3.600.000 dolarlık bir tutarın nakit bildirim zorunluluğu olmadan bankaya yatırılmış olması demektir.(Bu durum sadece nakit işlem bildiriminden kurtulmayı sağlar, yoksa şüpheli işlem bildirimini şüphelenilen her durumda yapılabilir) Para bu şekilde sisteme girmiş olur (Yerleştirme aşaması). Bu şekilde sisteme giren para, kasa çekleri, havale veya fiziki olarak ülke dışına çıkarılabilir.⁵³

2.2 Parçalama (Structuring) Yöntemi

Eldeki fonu küçük miktarlara bölüp bunları bankaya yatıracak çok sayıda kişiyi (smurf)

⁵² GÜNAY, Ayşe, “Küreselleşme Sürecinde Mali Suçlar ve Mali Suçları Önlemeye Yönelik Olarak Yapılan Çalışmalar”, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı:130, Ankara, Temmuz 1999

⁵³ GÜNAY, Ayşe, a.g.m.

her zaman bulmak mümkün olmayabilir. Bu durumda insan sayısı yerine işlem sayısını artırmak suretiyle bildirimden kaçınmak mümkün olabilir.

Bu yöntemde de yine yapılan işlemleri bildirimden kaçınmak veya iz bırakmamak amacıyla bölme tekniği kullanılmaktadır. Çok yüksek tutara dayalı bir işlem küçük tutarlara dayanan çok sayıdaki işlemlere bölünmektedir. Örneğin 29 milyon dolarlık bir tutar ortalama 600'er dolarlık 40.000'den fazla işlem yapılmak suretiyle Ekvador'a transfer edilerek aklanmıştır.

Parçalama yöntemini şirinler yöntemine benzetmek mümkündür, çünkü her ikisinde de yüksek tutarlar düşük miktarlara bölünmek suretiyle işleme tabi tutulmaktadır. Her ikisinde de amaç nakit işlem bildirimlerinden kurtulmak ve dikkat çekmemektir.⁵⁴

2.3 Vergi Cennetleri

Vergi cennetleri, özellikle kıyı bankacılığı ve paravan şirketler vasıtasıyla karapara aklamının kolay olduğu ve kullanıldığı yerlerdir.

2.3.1 Kıyı Bankacılığı (Off-shore)

Yaptıkları işlemler ve kurulu oldukları yerler baz alınarak çeşitli tanımlar yapılmaktadır.

Bunlar özetle;

Ülke dışından sağlanan fonların yine ülke dışında kullanılmasını amaçlayan ve ülkede bankacılık sektörü için düzenlenmiş her türlü yasa ve yönetmeliklerin dışında kalan bir tür bankacılık, dıştan dışa bankacılık, bir tür serbest bölge bankacılığı olarak belirtilebilir.

Kıyı bankaları özel bir banka olmayıp, temel olarak diğer bankalar gibi mevduat toplamakta, kredi vermekte ve güvene dayalı işlemler yapmaktadır. Kıyı bankaları buldukları ülkede geçerli olan para birimi dışındaki bir para birimi ile işlem yapmaktadır.

Bankaların müşterilerine ödeyecekleri faizden veya interbank işlemlerinden doğacak faizlerden stopaj kesilmemesi, yurtiçi bankaların tabi olduğu kambiyo sınırlamalarına tabi tutulmaması onları diğer bankalardan ayıran bir başka özelliktir.

Belli başlı vergi cennetleri şunlardır:

Aruba, Bahama Adaları, Bahreyn, İngiliz Virjin Adaları, Cayman Adaları, Dublin, Jersey, Liechtenstein, Lüksemburg, Malta, Hollanda Antileri, Belize, Bermuda, Kosta Rika, Dominik Cumhuriyeti, Granada, Panama, Kıbrıs, Monako, İsviçre, Birleşik Arap Emirlikleri,

⁵⁴ GÜNAY, Ayşe, a.g.m.

Uruguay, Liberya, Cebelitarık, Anglo Norman Adaları, Hong Kong, Filipinler, Vanatu, Batı Samua, Cook Adaları, Marshall Adaları, Barbados, Singapur⁵⁵

2.4 Nakit Para Kullanılan İşyerleri (Göstermelik Şirketler)

Bu yöntemde hamburgerci, benzin istasyonu gibi nakit para akışının yoğun olduğu işyerleri kurulur. Bu işyerleri gerçekten çalışan yerler olabileceği gibi bürosu olan ama iş yapmayan bir şirket de olabilir. Bu tür işyerlerinin seçilmesinin nedeni bunların muhasebe denetimlerinin yapılmasının oldukça zor olmasıdır. Yani ne kadar benzin, kaç hamburger satıldığını tespit etmek hemen hemen mümkün değildir. Böylece yasa dışı kaynaklardan gelen fonlar bu işyerlerinden elde edilen gelirlerle karıştırılabilir.

ABD’de bu yöntemle uyuşturucu kaçakçısına ait bir pizza dükkânı ağının uyuşturucudan elde edilen gelirleri akladığı belirlenmiştir.⁵⁶

2.5 Paravan-Hayali Şirketlerin Kullanılması

Bu şirketler herhangi bir ticaret veya imalat faaliyetinde bulunmayan ve genellikle sınır-ötesi merkezlerde kurulan şirketlerdir. Yukarıda belirtilen göstermelik şirketlerden farklıdır; göstermelik şirketlerde aklama amacı olmakla birlikte yasal bir faaliyet ve bir işyeri söz konusudur. Oysa bu şirketler sadece kâğıt üzerinde vardır ve bunların kurulmasındaki amaç, ayırıştırma aşamasında fon transferlerinin bu şirketler üzerinden geçirilmesi suretiyle inceleme anında iz sürmeyi zorlaştırmaktır. Sır saklama yükümlülükleri dolayısıyla ortaklarının dahi öğrenilmesinin mümkün olmadığı bu şirketleri diğerlerinden ayırmak güçtür. Birçok sınır-ötesi merkezde paravan şirket kurmak için birkaç yüz dolar yeterli olmaktadır.

Karapara aklama işi yapanlar bu tipten birçok şirkete sahip olabilirler ve izleri daha fazla karışık hale getirmek için fonları bir şirketten diğerine aktarabilirler. Bu paravan şirketler maskeleyi artırmak için gerçekten yasal işlemlere de girişebilirler.⁵⁷

2.6 Oto Finans Borç Yöntemi (Loan-Back)

Bu yöntemde off-shore merkezlerde, mevcut finans kurumları vasıtasıyla, buralara ulaştırılan karapara sahibine kredi olarak geri dönmektedir. İşlem sırasını şu şekilde sıralayabiliriz.

⁵⁵ MITTELMAN, James H., “The Dynamics of Globalization”, Globalization:Critical Reflections, London, Lynne Rienner Publishers , 1997, s. 230

⁵⁶ GÜMÜŞKAYA, Hayrettin, a.g.k., s. 93

⁵⁷ GÜMÜŞKAYA, Hayrettin, a.g.k., s. 94

1. Karapara aklayacak kişi off-shore merkezine gider ve kara parayı burada faaliyet gösteren A bankasına yatırır (daha sonra bu parayı bir başka ülkedeki B bankasına da aktarabilir).

2. Daha sonra kendi ülkesindeki C bankasına başvurarak A (veya B) bankasındaki hesabını teminat göstermek suretiyle kredi talebinde bulunur. C bankası da bu krediyi kendisine verir.

3. Aldığı kredi ile istediği yatırımı yapar (Otel, ev alabilir vs.).

4. Kredisini C bankasına geri ödemez. C bankası da bu kişinin teminat gösterdiği A (veya B) bankasındaki parasını haciz eder.

Böylece bu kişinin kara parası otel veya bir başka yatırım şeklinde aklanmış olarak ortaya çıkar.⁵⁸

2.7 Döviz Büroları

Birçok ülkede bulunan ve nakit ağırlıklı çalışan bu kurumlarda para değiştirilir. Bunun suiistimale açık yönleri bulunmaktadır:

1. Suç geliri ile eldeki paranın değiştirilmesi nedeniyle gelirin kaynağından bir ölçüde uzaklaştırılması sağlanabilir.

2. Küçük banknotlar büyüklere veya eldeki para birimleri diğer para birimlerine çevrilebilir. Böylece finansal sisteme entegre edilmesi kolaylaşabilir.

3. Nakit karşılığında bazı parasal araçlar (seyahat çekleri, Euro çek, kişisel çek gibi) verebilmektedirler.

4. Ülkemizde söz konusu olmamakla birlikte kimi ülkelerde döviz büroları fon transfer edebilmektedirler. Ciddi denetime de tabi olmadıklarından bu durum önemli avantajlar sağlayabilir.

5. Döviz bürolarına sahip olmak bankaya sahip olmaktan çok daha kolaydır. Örneğin İngiltere’de bunun hemen hemen hiçbir prosedürü yoktur.

Döviz büroları suçlularla işbirliği yapabilir. Suçludan aldığı karaparayı kendi adına açtığı banka hesabına yatırmak ve buradan transfer etmek suretiyle aklama sürecine katkıda bulunabilir.⁵⁹

⁵⁸ www.masak.gov.tr

⁵⁹ GÜMÜŞKAYA, Hayrettin, a.g.k., s. 95

2.8 Alternatif Havale Sistemleri

Bu sistem paranın resmi transfer sistemleri kullanılmaksızın bir coğrafyadan diğerine transferini sağlayan bir havale sistemidir. Ülkeden hiçbir fiziksel nakit çıkışı olmadan uygulanmaktadır. Sistem hem yasal hem de yasadışı fonların transferinde kullanılabilir. Sistemin temelinde güven yatmaktadır, etnik veya mezhepsel bağlılık da bu güven ortamının oluşmasını kolaylaştırıcı unsur olabilmektedir. Sistemin çeşitli ülkelere yayılmış operatörleri, birbirlerinin muhabirleri gibi çalışmaktadır. Böylelikle birçok ülkeyi kapsayan büyük bir ortak ağ oluşmaktadır. Buna göre A ülkesinde bulunan ve para havale edecek kişi, B ülkesindeki bir şahsa gönderilmek üzere parasını yerel operatöre teslim eder, daha sonra operatör ona bir şifre verir. Parayı teslim alan operatör B ülkesindeki operatörü arayarak havale ile ilgili bilgileri aktarır. Daha sonra A ülkesindeki müşteri B ülkesindeki alıcıyı arar ve ona havale edilen parayı almasını sağlayacak şifreyi söyler ve böylece alıcı B ülkesindeki operatöre giderek parasını alır.⁶⁰

2.8.1. Hawala Sistemi

Ülkelerin karapara aklama konusundaki duyarlılığının artmasına paralel olarak, bankacılık sisteminin karapara aklayıcılar ve suçlular tarafından kullanılmasını önlemek amacı ile birçok ülkede çeşitli önlemler alınmıştır ve hem önlemlerin hem de bu konuda önlem alan ülkelerin sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Bankacılık sistemi üzerindeki denetimin artması doğal olarak, bankaları kullanan suçlular açısından riski arttırmış ve bu kimseleri alternatif sistemler kullanmaya itmiştir. Hawala sistemi bu alternatif bankacılık sistemlerinden birisidir. Bu alternatif bankacılık sistemlerine yeraltı bankacılığı adı da verilmektedir.

Bu alternatif bankacılık sistemlerinin ortaya çıkışını bire bir suçlulara bağlamak yanlıştır. Çünkü bu sistemler aslında bir ihtiyacın sonucunda ortaya çıkmışlardır. Maliyeti daha düşük, daha hızlı, bürokrasisi az ve gizlilik güvencesine sahiptir. Asıl amacı suç gelirlerinin transferi olmamakla birlikte doğası gereği bu alternatif sistemler suç gelirlerinin transferinde kullanılmak için adeta biçilmiş kaftandır.

Hawala öncelikle, güvene dayalı bir alternatif havale sistemidir, Güney Asya ve Körfez Ülkeleri ile ilişkilidir ve diğer alternatif havale sistemleri gibi karapara aklayıcılarının istismarına açıktır. Hawala, Hawallah, Hawalah diye de yazılan Hawala terimi, Hindu dilinde, Arapçada ve Urduçada “güven” veya “referans” anlamına gelmekte, Hawala terimi yerine, çek veya makbuz anlamına gelen “Hundi” kelimesi de kullanılmakta, her ikisi de güven veya

⁶⁰ www.masak.gov.tr

referans esasına dayalı olarak para transferini ifade etmektedir. Esas olarak, bu sistemin temel direği güvendir ve sistemin altında “Hawala sistemini kullanan kaybetmez.” prensibi yatmaktadır. Çeşitli ülkelere yayılmış Hawala bankerleri birbirlerinin muhabiri gibi çalışmaktadır. Para havale edecek olan kişi parasını bankere teslim etmekte, parayı teslim alan banker paranın gideceği ülkedeki Hawala bankerini iletişim cihazları ile arayarak parayı alacak olan kişinin bilgilerini vererek bu kişiye ödeme yapılması talimatı vermektedir, böylece yetkililerin dikkatini çekmeden havale işlemi gerçekleştirilmektedir.

Hawala sistemi esas olarak Hindistan kaynaklı bir sistemdir. Dünya üzerinde Hindistan, Pakistan veya Bangladeşlilerin bulunduğu hemen her yere yayılmıştır. Adeta, Hindistan, Bangladeş veya Pakistanlı üç kişinin bir araya geldiği yerde sistem işlemeye başlamaktadır.⁶¹

2.9 Diğer Aklama Yöntemleri

2.9.1. Kumarhaneler (Casinolar)

Casinolar kredi açılması, vadesinin uzatılması, kiralık kasa hizmeti, çeklerin ciro edilmesi hatta fonların havale edilmesi gibi birçok finansal işlemi yapabilmektedirler. Aklayıcılar çok büyük miktarda nakit parayı casinoya yerleştirebilir ve herhangi bir bildirim yapılmamasını isteyebilirler. Bundan sonra artık para casino çekleri ile istenildiği zaman çekilebilir veya transfer edilebilir. Casinolar için de bildirim yükümlülüğünün bulunabilmesi nedeniyle kimi durumlarda karapara bildirim tutarının altında, dikkat çekmeden fişlere çevrilebilir. Ayrıca casino sahipleri ile işbirliği yapılmak suretiyle karaparanın kumar kazancı olarak gösterilmesi veya bildirim limitinin üstündeki nakdin bir kerede yatırılması mümkün olabilir.⁶²

2.9.2. Sahte Veya Yanıltıcı Fatura - Hayali İthalat, İhracat

Sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belgeler kullanılarak gerçekleştirilen hayali ihracat işlemleri yoluyla da karapara aklanabilmektedir. Buna göre değeri çok düşük veya hiç olmayan bir mal ihraç edilmiş gibi gösterilir ve buna uygun olarak fatura düzenlenir. Bu faturalar ya malın değerini oldukça yüksek gösteren yanıltıcı fatura veya tamamen aklanan tutara denk gelecek şekilde sahte fatura olabilir, ancak ikinci durumda tespit daha kolay olabileceğinden riski fazladır. Örneğin gerçek değeri 50 bin dolar olan mal için 500 bin dolar karşılığı fatura düzenlenmek suretiyle 450 bin dolar ihracat geliriymiş gibi gösterilebilir ve aklanabilir. İhracın yapıldığı belirtilen ülkedeki firma, faaliyeti olan yasal bir firma, göstermelik bir firma veya paravan bir firma olabilir.

⁶¹ GÜMÜŞKAYA, Hayrettin,a.g.k., s. 97

⁶² www.karapara.gen.tr

Benzer durum ithalat için de yapılabilir. Bu durumda da yurtdışından 10 bin dolara alınan bir mal yurtiçinde aklamada kullanılan şirkete 300 bin dolara satılabilir. Aradaki fark böylece aklanmış olur. Bu işlem yurtiçinde de yapılabilir.⁶³

2.9.3. Fonların Fiziken Ülke Dışına Kaçırılması (Currency Smuggling)

Bu yöntem karaparanın kazanıldığı ülkeden, bu ülkedeki sıkı düzenlemeler nedeniyle, fonların denetim eksikliği veya işbirliğine müsait kuruluşların olduğu kısaca kolaylıkla plase edilebileceği bir başka ülkeye fiziki olarak çıkarılması işlemidir. Off-shore merkezler bu tür paranın bu şekilde gidebileceği uygun yerlerdir.

Fiziken ülke dışına çıkarılan para halen nakit halindedir, ancak kaynağından bir ölçüde de olsa uzaklaşmıştır. Daha sonra gittiği ülkede yapılan bir dizi işlemle birkaç ülkeyi de dolaşarak ve aklanmış olarak ilk çıktığı ülkeye getirilebilir. Karapara fiziki olarak yurtdışına kara, hava veya deniz yoluyla çıkarılabilir.

Ülkemize de sınırdan nakit geçişi yoluyla para transferi yapılmaktadır. Ancak bu durum ihracat yapılan kimi ülkelerdeki (Doğu Avrupa ülkeleri ve yeni bağımsızlığını kazanan Türk Cumhuriyetleri gibi) bankacılık sistemlerinin yetersiz veya çok fazla komisyonla çalışmalarının bir sonucudur. Gerçekten de bu ülkelerde bulunan bankalarca yüzde 30'lara varan komisyon alındığı belirlenmiştir. Bununla birlikte ihracat geliri olarak beyan edilen ve sınırdan fiziki olarak getirilen tutarlara ait incelemelerin yapılması ve beyanların doğruluğunun araştırılması gereklidir.

Burada genel olarak değindiğimiz karapara aklama yöntemleri bunlarla sınırlı değildir ve gelişen teknoloji ve değişen koşullara göre yeni teknik ve yöntemler geliştirilmektedir. Bu yöntemler, aklama faaliyetinin gerçekleştirileceği ülkedeki inceleme ve denetimin az olduğu veya iz sürmenin zor ve imkânsız olduğu alanlarda yoğunlaşmaktadır. Karapara aklamının dünyadaki gelişen yeni trendi, kullanıcıya geniş anonimlik imkânı sunan ve kimliğini belli etmeyen internet bankacılığı ve elektronik paranın aklama faaliyetlerinde kullanılmasıdır.⁶⁴

⁶³ GÜMÜŞKAYA, Hayrettin, a.g.k., s. 98-99

⁶⁴ www.masak.gov.tr

IV. BÖLÜM

MASAK'IN İLGİLİ OLDUĞU ULUSLAR ARASI ÖRGÜTLER VE SÖZLEŞMELER

1. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin “Suç Kaynaklı Paranın Saklanması ve Transferlerine İlişkin Tedbirler Hakkındaki Tavsiye Kararı”

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı, Avrupa Konseyi Uzmanlar Komitesi'nin 27 Haziran 1980 Tarihli toplantısında kabul edilmiştir. Bu kararda üye ülkelerin bankacılık sistemlerinin almaları gereken tedbirler sıralanarak bankaların karaparanın aklanmasında kullanılmasını önlemek için gerekli düzenlemelerin yapılması tavsiye edilmiştir. Bu kararda bankacılık sisteminin karaparanın aklanmasında önleyici bir rol oynayabileceği üzerinde durulmuştur.

Kararın bağlayıcı bir yanı yoktur ama karaparanın aklanmasının önlenmesi konusunda yapılan ilk uluslararası girişimdir. Tavsiye kararında yer alan “suç kaynaklı fonların bir ülkeden diğerine transferi ve ekonomik sisteme girerek aklanması süreci, ciddi problemlere neden olmakta, başka suçların işlenmesini teşvik etmekte ve olayın ulusal ve uluslararası düzeyde yayılmasına sebep olmaktadır.” şeklindeki ifade ile karaparanın uluslararası boyutu üzerinde durulmaktadır. Karaparanın aklanmasının önlenmesi konusunda gerçekleştirilen ilk uluslararası girişimlerden biri olması nedeniyle önemli olmakla birlikte kapsam sadece bankalarla sınırlı kalmıştır.⁶⁵

2. Avrupa Birliği “Mali Sistemin Karaparanın Aklanması Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesi Hakkındaki” Konsey Direktifi

Avrupa Birliği, 10 Haziran 1991 tarihinde “Mali Sistemin Karaparanın Aklanması Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesi Hakkındaki” Avrupa Birliği Konsey Direktifi'ni kabul etmiştir. Direktif'te, karaparanın aklanması fiilinin öncül suçu olarak uyuşturucu suçları kapsama almış, ayrıca aşağıdaki konularda düzenlemeler öngörülmüştür:

Üye ülkelerin karaparanın, aklanmasının yasaklanması yönünde gerekli düzenlemeleri yapması, ülkelerarası işbirliği, “müşterini tanı” ilkesi çerçevesinde kimlik tespiti, risk taşıyan müşterilerin belirlenmesi, 15.000 ECU ve bu tutarın üstündeki bir işlem veya bununla bağlantılı görülen işlemlerde kimlik tespiti zorunluluğu, kredi ve finans kuruluşlarının şüpheli işlem bildirimine özel önem göstermeleri ve gerektiğinde talep edilen işlemi gerçekleştirilmemeleri, haklarında yetkili makamlara bilgi verilen müşterilerini bu konuda haberdar etmemeleri, denetimler sırasında karapara aklamaya dair herhangi bir delil elde

⁶⁵ BOZKURT, Enver, Uluslararası Hukuk Mevzuatı, Konya 2007, s. 331

edilmesi durumunda bunun yetkili makamlara bildirilmesi, finansal kurumların gerekli iç kontrol sistemlerini ve eğitim programlarını oluşturmaları, kredi ve finans kurumlarının yönetici ve çalışanlarının yetkililere konu ile ilgili olarak iyi niyetle bilgi vermelerinin, sır saklama yükümlülüğünün ihlali anlamına gelmeyeceği.⁶⁶

3.Mali Eylem Görev Grubu (Fatf- Financial Action Task Force)

G-7 Ülkeleri Devlet ve Hükümet Başkanları'nın Temmuz 1989 tarihinde Paris'deki toplantısında uyuşturucu üretimi, ticareti ve tüketimi ile bu suçlardan elde edilen gelirlerin aklanması ile etkili mücadele için acil ve etkili adımların atılması ihtiyacı bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu ihtiyaca cevap olması amacıyla eylem gücü (task force) oluşturulmasına karar verilmiştir. FATF bu kararın neticesinde oluşturulmuştur. 1989 zirvesine katılan Kanada, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, İngiltere ve Avrupa Toplulukları Komisyonu dışında Avusturya, Avustralya, Belçika, Lüksemburg, Hollanda, İspanya, İsveç ve İsviçre de bu oluşuma katılmaya davet edilmişlerdir.

1990 yılında aklama ile mücadele için 40 tavsiye (Recommendation) hazırlanmıştır. Aynı zamanda tüm OECD ve finansal merkez özelliğindeki ülkelerin bu oluşuma üye olabilecekleri yönünde mutabakata varılmıştır. Bu karar sonrasında içinde Türkiye'nin de bulunduğu diğer 8 OECD ülkesi ile Hong Kong ve Körfez İşbirliği Konseyi de üye listesine eklenmiştir. Türkiye'nin üyelik tarihi 24 Eylül 1991'dir. Günümüzde FATF'in üye sayısı Avrupa Komisyonu ve Körfez İşbirliği dâhil 33'tür. FATF yeni üye kabulünde ağır kriterler getirmiştir. Genişleme yerine FATF benzeri bölgesel organların oluşturulmasını teşvik etmektedir.

FATF tarafından aklama ile mücadele kapsamında 40 tavsiye oluşturulurken Viyana Konvansiyonu'ndan önemli ölçüde yararlanılmıştır. Ancak FATF Viyana Konvansiyonu'ndaki yaklaşımdan farklı olarak suç gelirlerinin aklanması ile mücadele için sadece aklama fiilinin suç haline getirilmesini yeterli görmemiştir. Bunun yanında, birçok önleyici tedbirin de uygulanması gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu nedenle FATF 40 tavsiyesi şu üç temel alan üzerine yoğunlaşmıştır:

- 1) Ülkelerin yasal sistemlerinin aklama ile mücadele açısından güçlendirilmesi;
- 2) Finansal sistemin aklama ile mücadele konusundaki rolünün arttırılması
- 3) Uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi.

⁶⁶ BOZKURT, Enver, a.g.k., s. 332

1990 yılında hazırlanan 40 tavsiye, daha sonra 1996 ve 2003 yıllarında aklama konusunda ortaya çıkan yeni gelişmeleri ve iyi uygulama örneklerini dikkate alarak revize edilmiştir. Aklamayı önleme kapsamında öne çıkan tedbirler, müşterinin tanınması, kayıt tutulması ve kayıtların saklanması, şüpheli işlem bildirim yükümlülükleridir.

11 Eylül 2001 olayları öncesinde terörizmin finansmanı konusu FATF'in gündeminde bulunmamaktaydı. Ancak 11 Eylül saldırısı sonrasında 15 Avrupa Birliği üyesi ülke FATF'in yetki alanının terörizmin finansmanını da kapsayacak şekilde genişletilmesi çağrısında bulunmuşlardır. Benzer şekilde G-7 Maliye Bakanları FATF'e terörün finansmanı konusunda özel tavsiyeler oluşturma çağrısında yapmıştır. Bunun üzerine 40 tavsiyeye "Özel Tavsiye" (Special Recommendation) adı altında ilaveler yapılmıştır. Bugün için özel tavsiye sayısı 9 olup, tüm tavsiyeler için 40+9 tavsiye ifadesi kullanılmaktadır.

FATF, suç gelirlerin aklanması ve terörün finansmanı konusunda standart koyucu bir organ haline gelmiştir. Gerek FATF üyesi ülkeler gerekse, IMF ve Dünya Bankası FATF tarafından hazırlanan 40+9 tavsiye ve metodolojiyi aklama ve terörün finansmanı ile mücadele konusunda temel referans ve değerlendirme aracı olarak dikkate almaktadırlar. Ülke mevzuatları, önleyici tedbirler ve uluslararası işbirliği bu tavsiye ve metodolojiye göre şekillenmektedir.

FATF tarafından hazırlanan standartlara ve bu standartların uygulanmasına ilişkin metodolojiye uyum konusunda etkili bir takip sistemi oluşturulmuştur. FATF üyesi ülkeler periyodik olarak karşılıklı değerlendirme adı verilen bir değerlendirmeye tabi tutulmakta, bu değerlendirme sonucu düzenlenen karşılıklı değerlendirme raporu yılda 3 kez yapılan FATF genel kurullarında görüşülerek kabul edilmektedir. Değerlendirme sonucunda eksikliklerin giderilmesi için öngörülen takip süreçleri ile etkinlik sağlanmaktadır. Eksikliğin giderilmemesi durumunda ülkelerin işbirliği yapmayan ülke kategorisinde değerlendirilmesi 21. tavsiye hükümlerine muhatap olması söz konusudur. Türkiye'nin 3. tur Karşılıklı Değerlendirme Raporu Şubat 2007 Strazburg'ta yapılan FATF Genel Kurulunda kabul edilmiştir. Üye ülkelerin birçoğunun 3. tur değerlendirme süreci devam etmektedir.⁶⁷

4. Uyuşturucu ve Psicotrop Maddeler Kaçakçılığına Karşı BM Sözleşmesi (Viyana Konvansiyonu)

20 Aralık 1988 tarihinde Viyana'da imzalanan bu sözleşme, genel olarak uyuşturucu madde kaçakçılığı ile ilgili olup bu kapsamda yasadışı eylemler nedeniyle elde edilen

⁶⁷ FATF, Methodology for Assessing Compliance with the FATF 40 Recommendations and the FAFT 9 Special Recommendations, s. 7

kararının aklanması hakkında bir dizi düzenleme getirilmiştir. Viyana Sözleşmesi'nin amacı, uluslararası boyuttaki uyuşturucu ve psikotrop maddelerin kaçakçılığına karşı daha etkili olunması ve önlenmesi için taraflar arasındaki işbirliğinin ilerletilmesidir.

Sözleşmede, uyuşturucu maddelerin üretimi, imali, dağıtılması, satılması, uyuşturucu madde kaçakçılığının organizasyonu, yönetilmesi ve finanse edilmesi gibi suç oluşturan eylemler, uluslararası boyutta oldukça ayrıntılı olarak belirlenmiş ve uyuşturucu madde ile ilgili olarak kazanılan paranın aklanmasının da devletlerce suç sayılması gereğine işaret edilmiştir.

Viyana Sözleşmesi'nde, uyuşturucu madde kaçakçılığının mali yönüyle ilgili olarak, suç sayılan kazançların müsaderesi öngörülmüş olup, bunun için ulusal düzeyde gerekli yasal düzenlemenin yapılması ve uluslararası işbirliğinin sağlanmasının gerektiği vurgulanmıştır.

Bankacılıkta sır saklama yükümlülüğünün, uyuşturucu madde ile ilgili araştırmalar nedeniyle, bankalardan istenilen bilgilerin verilmesine engel teşkil ettiği dikkate alınarak, sözleşmeye taraf devlet mahkemelerinin veya diğer yetkili makamlarının, bankalardan mali ve ticari raporları almaları için yetkili kılınmaları istenmiştir.

Müsadere konusunda, devletlerin ikili veya çok taraflı anlaşmalar yapmalarının teşvik edilmiş olması, uyuşturucu madde kaçakçılığının önlenmesinde müsaderecinin etkili bir yöntem olarak görüldüğünü göstermektedir. Hatta uyuşturucu madde kaçakçılığı sonucunda elde edilen kazançların veya kullanılan araçların şekillerinin değiştirilerek başka bir kıymet haline dönüştürülmesinde dahi, iyi niyetli üçüncü kişilerin hakları saklı kalmak kaydıyla, bunlara el konulması uygun görülmüştür.

Özetle, Viyana Sözleşmesi'nin kapsamı son derece geniş tutulmuş ve uyuşturucu madde ile ilgili belirli suçların tanımlanması yoluna gidilerek, yaptırımların uygulanması, suçluların yargılanması, suç konusu malların müsaderesi, suçluların iadesi, karşılıklı bilgi alışverişi, hukuki yardım ve diğer her türlü işbirliği ile eğitimin sağlanması konusunda hükümler getirilmiştir.⁶⁸

5. Suç Kaynaklı Gelirlerin Aklanması, Aranması, Zapt Edilmesi ve Müsadere Edilmesi Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Strasbourg Konvansiyonu)

Suçtan Kaynaklanan Gelirlerin Aklanması, Aranması, Zapt Edilmesi ve Müsadere Edilmesine İlişkin Sözleşme (Strasbourg Konvansiyonu) Avrupa Konseyi bünyesinde

⁶⁸ SAATÇI, Banu, "Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Girişimler" Bankacılar Dergisi, Sayı:19, Ankara 1996

hazırlanarak 8 Kasım 1990 tarihinde imzaya açılmış ve 01.09.1993 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sözleşmenin başlangıç kısmında, giderek artan ölçüde uluslararası bir sorun haline gelen ağır suçlara karşı mücadelenin uluslararası düzeyde modern ve etkin yöntemleri gerektirdiğine vurgu yapıldıktan sonra, bu yöntemlerden birisinin suçluların suçtan elde edilen gelirlerden mahrum edilmeleri olduğu belirtilmiştir.

Strazburg Konvansiyonu aklama ile mücadele konusunda Viyana Konvansiyonundan daha ileri bir aşamayı ifade etmektedir. Her şeyden önce sözleşmede öncül suç tanımı yapılmıştır. Sözleşmenin birinci maddesinde öncül suç, işlenmesi sonucunda aklama suçuna konu olabilecek gelir getiren, başka bir deyişle suç geliri elde edilmesine imkân tanıyan suçlar olarak tanımlanmıştır. Bu açıdan sadece uyuşturucu ve psikotrop maddelerle ilgili suçları öncül suç olarak sıralayan Viyana konvansiyonundan öncül suçlar açısından daha geniş kapsamlıdır. Sözleşmenin 6'ncı maddesi "suç gelirlerinin aklanmasının suç haline getirilmesi" başlığını taşımaktadır. Böylece Sözleşmede açıkça aklama suçu yer almıştır. Maddede aklama suçu aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır:

1- Suçtan kaynaklanan gelir olduğunu bilerek, bunun yasadışı kaynağını gizlenmesi veya değiştirilmesi ya da öncül suçun işlenmesine karışan herhangi bir kişinin, eyleminin hukuki sonuçlarından kaçmasına yardım etmek amacıyla bir malın dönüştürülmesi veya yerinin değiştirilmesi

2- Herhangi bir malın, bunun suçtan kaynaklanan bir gelir olduğunu bilerek, gerçek niteliğinin, kaynağının, yerinin, kullanımının, durumunun, hareketinin, bu malla ilgili hakların ya da mülkiyetin gizlenmesi veya olduğundan farklı gösterilmesi

3- Hukuk sisteminin temel kavramlarına tabi olarak, suç geliri olduğunu bilerek bir malın edinilmesi, zilyetliği veya kullanılması.

Sözleşme ulusal düzeyde alınacak önlemler kapsamında, suç gelirlerinin zoralımının sağlanması, özel araştırma yetki ve tekniklerinin kullanılması ve aklamının suç haline getirilmesini istemektedir. Sözleşmeye göre ülkeler, zoralıma tabi bir malın tespitini ve takibini yapabilmek ve bu tür malın elden çıkarılmasına veya nakline yol açan herhangi bir muameleyi önleyebilmek için gerekli yasal ve diğer önlemleri alacaklardır.

Sözleşme, aklama ile mücadelenin özel niteliğini dikkate alarak özel araştırma yetki ve tekniklerinin kullanılmasına imkân verecek yasal düzenlemelerin yapılmasını istemektedir (md.4). Bu kapsamda, gelirin tespiti ve takibini ve bununla ilgili delillerin toplanmasını kolaylaştıran özel soruşturma yöntemlerini kullanmak için yasal ve diğer önlemlerin alınması istenilmektedir. Banka havalelerinin izlenmesi, haberleşmenin takibi ve haberleşmeye el

konulması, bilgisayar sistemlerine girilmesi, özel belgelerin gösterilmesi hususları uygulamaya konulabilecek tedbirler arasında sayılmaktadır. Sözleşme, banka hesaplarının gizliliği gerekçesiyle madde hükümlerine riayet etmekten kaçınılamayacağını belirterek, aklama suçu ile mücadele konusunda önemli bir kararlılığı ortaya koymaktadır.

Uluslararası işbirliği sözleşmede önemli bir yer tutmaktadır. 44 maddelik sözleşmenin 29 maddesi uluslararası işbirliğine ayrılmıştır. Suçtan kaynaklanan gelirlerin ve araçların zoralarını amaçlayan soruşturma ve kovuşturmalarda ülkelerin mümkün olan en geniş ölçüde işbirliği yapacakları belirtilmektedir (md. 7). Araştırma yardımı, el koyma veya dondurma, müsadere, işbirliğinin hangi hallerde reddedilebileceği, tebligat ve üçünü tarafın haklarının korunması, usule ilişkin hususlar ayrıntılı olarak sözleşmede yer almıştır. Buna göre; müsadere amacıyla ceza kovuşturması veya adli kovuşturma başlatan diğer bir taraf devletin talep etmesi halinde, her bir taraf, daha sonraki bir aşamada müsadere talebine konu olabilecek veya böyle bir talebi karşılayabilecek şekilde ilgili malın ticaretinin, nakledilmesinin veya elden çıkarılmasının önlenmesi için malvarlığının dondurulması veya zapt edilmesi gibi gerekli geçici tedbirleri iç hukukunun izin verdiği ölçülerde yerine getirecektir.

Strazburg Konvansiyonu, Türkiye tarafından 27 Eylül 2001 tarihinde imzalamış ve 16.6.2004 tarihli 5191 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunmuş ve 30.07.2004 tarih ve 2004/7712 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanmıştır. BKK ile 01.09.2004 tarih ve 25570 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.⁶⁹

6. Basel Komitesi İlkeler Bildirisi

Söz konusu Bildiri Aralık 1988'de yayınlanmıştır. Bildiri ile bankacılık sistemi yoluyla karaparanın aklanmasını önlemek amacıyla mali kurumların benimsemesi gereken temel politika ve uygulamalar belirlenmiştir. Karaparanın aklanmasının önlenmesi için belirlenen temel ilkeler şöyledir;

1.Müşterilerin gerçek kimliklerini tespit etmeye yönelik olarak gereken tüm tedbirleri almak,

2.Kimlik bilgilerinin kanıtlanamaması halinde büyük hacimli işlemlerin yapılmaması,

⁶⁹ AYKIN, Hasan Uluslararası Ekonomik Sorunlar, sayı 25, Mayıs 2007 s.33

3.Sır saklama yükümlülüklerine ilişkin düzenlemelerin imkân verdiği ölçüde inceleme yapan yetkililerle işbirliğine gidilmesi

4.Bankaların bu ilkelere uygun politikalar belirlemeleri ve personele konuya ilişkin eğitiminin verilmesi⁷⁰

7. Güneydoğu Avrupa İşbirliği İnisiyatifi, (Seci-Southeast European Cooperative Initiative) Sınır Ötesi Suçların Önlenmesi ve Bu Suçlarla Mücadele Konusunda İşbirliği Anlaşması

26 Mayıs 1999 tarihinde “Sınır ötesi Suçları Önleme ve Bu Suçlarla Mücadele Konusunda İşbirliği Anlaşması” Bükreş’te imzalanmıştır. Bu anlaşmayı imzalayan ülkeler, Arnavutluk, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Macaristan, Makedonya, Moldova, Romanya, Türkiye ve Yunanistan’dır.

Hırvatistan imzalamayı öngördüğünü açıklarken Slovenya da bu yolda niyet beyanında bulunmuştur.

Anlaşma uyarınca, üç imzacı ülkenin onaya ilişkin yasal sürecin tamamlandığının bildirilmesini takip eden ayın ilk gününde anlaşma yürürlüğe girecektir.

Arnavutluk, Moldova ve Romanya anlaşmanın onaylanmasına ilişkin prosedürleri tamamlamıştır. Türkiye de anlaşmayı onaylama çalışmalarını yürütmektedir.

ABD, Fransa, İtalya, Rusya ve Avusturya gibi bölge dışı ülkeler ile AB, Dünya Bankası, Avrupa Kalkınma Bankası gibi kuruluşlar da destekçi konumundadır.

Anlaşmanın amacı; sınır ötesi suçlarla mücadelede etkili olmak, sınır ötesi suçlarla mücadelede ülkelerarası karşılıklı işbirliğini sağlamak ve bu konuda alınacak tedbirleri koordine etmektir.

Bu anlaşma uyarınca “Sınır ötesi Suçlarla Mücadele Bölgesel Merkezi (SECI Merkezi)” Bükreş, Romanya’da kurulmuştur. Bu merkezde sınır aşan suçlara ilişkin bir veri tabanı oluşturulacaktır. Merkezin faaliyetleri “Ortak İşbirliği Komitesi” tarafından (Joint Cooperation Committee) koordine edilmekte olup taraflar sınır aşan suçlarla mücadelede istihbarat görevlileri aracılığıyla bilgi ve belge alışverişinde bulunmaktadır.

ABD’nin öncülüğünde geliştirilen SECI’nin bünyesinde ilk toplantı 6 Aralık 1996 tarihinde Cenevre’de yapılmıştır. Girişimin amacı ile kapsamı ve niteliğini belirleyen bir

⁷⁰ BAŞAK, Ramazan 50 Soruda Karapara ve Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi, Türkiye Bankalar Birliği, Yayın No: 206, 1998

Amaçlar Bildirisi (Statement of Purpose) kabul edilmiştir. Katılımcı ülkelerin belirleyeceği üst düzey görevlilerinden oluşan bir Gündem Komitesi'nin (Agenda Committee) belirli aralıklarla toplanarak ele alınacak işbirliği projelerini saptaması ve uygulamaları izlemesi kararlaştırılmıştır. Gündem Komitesi 29 Ocak 1997 tarihinde Cenevre'de ilk toplantısını yapmıştır.⁷¹

8. Birleşmiş Milletler Suçun Önlenmesi ve Ceza Adaleti Komisyonu (Söcak-Commission On Crime Prevention And Criminal Justice)

1992 yılında Suçların Önlenmesi ve Kontrolü Komitesi dağıtılarak oluşturulmuştur.

Komisyon aşağıda sıralanan fonksiyonları üstlenmiştir:

1- Birleşmiş Milletler üyelerine suçun önlenmesi ve ceza adaleti alanında politika belirlenmesi konusunda kılavuzluk etmek.

2- Birleşmiş Milletler suçun önlenmesi programının uygulamasını geliştirmek, gözlemek ve tekrar gözden geçirmek.

3- Suçun önlenmesi ve suçluların muamelesi konusunda bölgesel ve bölgeler arası kuruluşların faaliyetlerini koordine etmelerine yardımcı olmak ve bu faaliyetleri kolaylaştırmak.

4- Üye devletlerin desteğini sağlamak.

5- Suçun Önlenmesi ve Suçluların Muamelesi ile İlgili Birleşmiş Milletler Kongresi'ni hazırlamak.

Komisyon 40 üye ile çalışmalarını sürdürmektedir. Komisyon üyeleri 12 tanesi Afrika devletleri, 9 tanesi Asya devletleri, 4 tanesi Avrupa devletleri, 8 tanesi Latin Amerika ve Karayipler, 7 tanesi Batı Avrupa devletleri ve diğer devletlerden olmak üzere 3 yıllık süre için seçilir. Türkiye SÖCAK üyesi değildir. Dolayısıyla, SÖCAK toplantılarına gözlemci olarak katılmakta ve Komisyon üyesi ülkeler aracılığıyla ancak karar tasarıları sunabilmekte yada Komisyon üyesi ülkelerce hazırlanan karar tasarılarına bu sıfatla ortak olabilmektedir.

23 Kasım 1994 tarihinde Napoli'de yapılan Dünya Bakanlar Konferansında, Sınıraşan Örgütsel Suçlarla Mücadele Hakkında Uluslararası Sözleşme (SASMUS) nin yapılması kararlaştırılmış ve konferansta "Sınıraşan Örgütsel Suça Karşı Napoli Siyasi Bildirisi ve Küresel Eylem Planı" kabul edilmiştir. Küresel Eylem Plan'ında, BM Suçun Önlenmesi ve

⁷¹ BOZKURT, Enver, a.g.k., s. 346

Ceza Adaleti Komisyonu'nun (SÖCAK) bu sözleşme ile ilgili hazırlıklara destek olması benimsenmiştir.⁷²

9. Sınır Aşan Örgütlü Suçlarla Mücadele Sözleşmesi (United Nations Convention Against Transnational Organized Crime)

Sınır aşan Örgütsel Suça Karşı Napoli Siyasi Bildirisi ve Küresel Eylem Plan'ında, BM Suçun Önlenmesi ve Ceza Adaleti Komisyonu'ndan (SÖCAK), bu alanda uluslararası bir sözleşme yapılması için hükümetlerin görüşlerini alması istenmiştir. Daha sonra 27-30 Kasım 1995 tarihlerinde Buenos Aires'te, 21-23 Mart 1998 tarihlerinde Manila'da konuya ilişkin yapılan bölgesel bakanlar toplantılarında sınır aşan suçlarla ilgili uluslararası sözleşme yapılması arzusu tekrarlanmıştır.

Bu gelişmeler çerçevesinde, 1996 yılında Polonya da BM Genel Kurulu'na sınıraşan suçlarla ilgili yapılacak uluslararası sözleşme için taslak bir metin sunulmuştur. BM Genel Kurulu 12 Aralık 1996 tarih ve 51/120 sayılı kararıyla Polonya tasarısını not etmiş ve SÖCAK'a bu konuda uluslararası bir sözleşme yapılması için gerekli çalışmalara öncelikli olarak başlanması çağrısında bulunulmuştur. SÖCAK'ın 28 Nisan - 9 Mayıs 1997 tarihleri arasında yapılan toplantısında, (SASMUS) hazırlıkları için çalışma grubu oluşturulması kararlaştırılmıştır. Türkiye bu amaçla oluşturulan Ad-Hoc Komite çalışmalarına katılmaktadır.

Sınır aşan organize suçlarla daha etkin bir şekilde mücadele edilmesi ve suçların önlenmesi için işbirliğinin teşvik edilmesini amaçlayan sözleşmede her bir taraf devletin sözleşmeyle belirlenen yükümlülükleri yerine getireceği belirtilmiştir.⁷³

10. Uluslararası Ticari İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine Verilen Rüşvet İle Mücadele Sözleşmesi (Convention On Combating Bribery Of Foreign Public Officials In International Business Transactions)

Uluslararası Ticari İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine Verilen Rüşvetin Önlenmesi Sözleşmesi, OECD'nin Uluslararası Yatırım ve Çokuluslu Şirketler Komitesinin (CIME-Committee On International Investment and Multinational Enterprises) Uluslararası Ticari İşlemlerde Rüşvetle Mücadele Çalışma Grubu tarafından yapılan çalışmalar sonucu tamamlanmış ve 17 Aralık 1997 tarihinde Paris'te yapılan Bakanlar düzeyindeki toplantıda üye ülkeler tarafından imzalanmıştır.

⁷² BOZKURT, Enver, a.g.k., s. 349

⁷³ BOZKURT, Enver, a.g.k., s. 351

Türkiye, Sözleşmeyi 1 Şubat 2000 tarih ve 4518 sayılı Kanunla onaylamıştır. 02 Ocak 2003 tarih ve 4782 sayılı Uluslararası Ticari İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine Rüşvet Verilmesinin Önlenmesi İçin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile de iç mevzuatta gerekli değişiklikler yapılarak Sözleşmeye uyum sağlanmıştır.

Sözleşme aktif rüşvetle ilgili olup, pasif rüşvetin cezalandırılması her ülkenin kendi mevzuatına bırakılmaktadır.

Sözleşmede rüşvet; "uluslararası ticaretin yürütülmesinde bir işin veya haksız bir yararın elde edilmesi ve muhafazası gayesiyle resmi görevlerin ifası zımında hareket etme veya hareket etmekten kaçınması için, yabancı bir kamu görevlisine kasıtlı olarak doğrudan veya aracılar vasıtasıyla hak edilmemiş para veya diğer yararlar önermek, vaat etmek veya vermek" olarak tanımlanmıştır. Ayrıca rüşvet verme amaçlı teşebbüs veya suç ortaklığının da rüşvet suçunu teşkil ettiği kabul edilmiştir.

Yabancı Kamu Görevlisi ise "Yabancı bir ülkede, seçilmiş ya da atanmış olsun, yasama, idari veya adli bir görevi uhdesinde bulunduran, bir kamu kurum ya da kuruluşu da dâhil olmak üzere, yabancı bir ülke için kamu görevi ifa eden her şahıs ve uluslararası bir kamu kuruluşunun memur veya görevlisi" şeklinde tanımlanmıştır.

Sözleşme, aşağıda belirtilen hususlarda düzenlemeler içermektedir:

1-Yabancı devlet memuruna rüşvet veren kişinin, vatandaşı olduğu devlet tarafından kendi memuruna rüşvet veren kişi gibi etkili, orantılı, caydırıcı ve hapis cezasını da içeren cezalarla cezalandırılması,

2-Yabancı bir kamu görevlisine rüşvet verilmesi halinde tüzel kişilerin sorumluluğunu sağlayacak önlemlerin alınması,

3-Rüşvet ve rüşvetten elde edilen kazançlar ya da malvarlığına el koyma, bu varlıkların müsaderesi ya da bunlarla mukayese edilebilir parasal müeyyidelerin uygulanması,

4-Ülkelerin kendi vatandaşları için suçun ülke dışında işlendiği durumda yargı yetkisine sahip olmak için gerekli önlemleri alması,

5-Kendi devlet memuruna verilen rüşveti karaparanın aklanması konusunda öncül suç sayan her taraf devletin, suçun işlendiği yer göz önüne alınmaksızın yabancı devlet memuruna verilen rüşveti de karaparanın aklanması konusunda öncül suç sayması,

6-Muhasebe, kayıt ve denetleme standartları konusunda gerekli düzenlemelerin yapılması,

7-Rüşvetin suçluların iadesine esas bir suç olarak kabul edilmesi,

8-Her devletin, OECD Genel Sekreterliğine danışma, karşılıklı adli yardım ve suçluların iadesi konularında yapılacak talepler için sorumlu yetkili bir makam veya makamları bildirmesi.⁷⁴

11. Egmont Grubu

Karaparanın aklanması ile mücadelede ülkeler, mali kurumlarına bilgi verme zorunluluğu yüklemiş ve bunun bir sonucu olarak da her bir ülke tarafından, bildirilen mali bilgileri toplamak, analiz etmek (ön incelemeden geçirmek) ve yetkili birimlere iletmekle yükümlü Mali İstihbarat Birimleri (Financial Intelligence Units) oluşturulmuştur.

Karaparanın aklanmasına karşı yürütülen global savaşın başarısına katkıda bulunmak, “İnternet Güvenlik Ağı (Internet Web-Secure)” ortamında mali istihbarat bilgilerini paylaşmak, Mali İstihbarat Birimleri arasındaki işbirliğini sağlamak ve her bir Mali İstihbarat Birimi’nin etkinliğini arttırmak amacıyla 9 Haziran 1995 tarihinde Brüksel’de 24 ülke ve 8 uluslararası örgütün bir araya gelmesiyle EGMONT GRUBU oluşturulmuştur.

Türkiye, EGMONT Grubu üyeliği için Şubat 1998’de müracaat etmiş, Haziran 1998 Toplantısında üyeliğe kabul edilmiştir.⁷⁵

EGMONT Grubu Katılımcıları, Mali İstihbarat Birimlerini ve henüz Mali İstihbarat Birimleri olmayan hükümetleri temsil eden diğer birimleri kapsamaktadır. Bu birimler dışında çağırılan tüm kişi, birim veya uluslararası örgütler “Gözlemciler” (Observers) olarak adlandırılmaktadır.

Mali İstihbarat Birimlerinin oluşturduğu EGMONT Grubu’nun 24 Haziran 1997’de yayınladığı “Amaçlar Bildirisi”nde; Mali İstihbarat Birimleri’yle ilgili ortak konuların tartışılması, kurulan birimler arasındaki uluslararası işbirliğinin teşviki, gelişmemiş düzeydeki birimlere tavsiyelerde bulunmak ve yardım etmek ve karaparanın aklanması konusunda uluslararası boyutta yapılan mücadeleyle ilgilenen diğer hükümetlerin yetkili birimleri ve uluslararası örgütlerle işbirliği yapmak amacıyla, gayri resmi olarak, EGMONT Grubu Toplantılarının yapıldığını belirtmiştir.

EGMONT bünyesinde faaliyet gösteren çalışma grupları

1- Eğitim Çalışma Grubu (The Training Working Group),

2- Outreach Çalışma Grubu (The Outreach Working Group),

⁷⁴ www.masak.gov.tr

⁷⁵ BOZKURT, Enver, a.g.k., s. 356-357

3- Yasal Çalışma Grubu (The Legal Working Group) ve

4- Teknoloji Çalışma Grubu (The Technology Working Group) olarak sıralanabilir.

Şu anda 27 ülkenin Mali İstihbarat Birimi “EGMONT Güvenlik Ağı”na (ESW-EGMONT Secure Web) aktif olarak bağlıdır. ESW, ülkeler arasında güvenli bir e-mail haberleşmesi ve diğer mali istihbarat birimleri tarafından sunulan bilgi ve dokümanlara internet aracılığıyla yine güvenli bir şekilde ulaşmayı sağlamaktadır. Sistem üç dilde işlemektedir: İngilizce, Fransızca ve İspanyolca. Türkiye de bu ağ sistemine bağlanma çalışmalarını yürütmektedir.

EGMONT Güvenlik Ağı'na bağlı 27 Mali İstihbarat Biriminin bulunduğu ülkeler şunlardır: A.B.D., Belçika, Hollanda, İngiltere, Fransa, İspanya, İsveç, Slovenya, Avusturya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Monako, Aruba, Avustralya, İtalya, Danimarka, Panama, Yeni Zelanda, Meksika, Guernsey, Şili, Norveç, Hırvatistan, Hollanda Antilleri, İsviçre, Venezuela ve Letonya.⁷⁶

12. Uluslararası Şeffaflık Hareketi (Ti-Transparency International)

1993 yılında kurulan “Uluslararası Şeffaflık Hareketi” (TI) çalışmalarını, hem ulusal hem de uluslararası yozlaşmaya karşı açılan savaşa ve bu konuda devletin artan sorumluluğuna adanmış ve kamu bünyesinde yer almayan bir örgüttür. Kar amacı gütmeyen, politik anlamda partizanca bir anlayış içermeyen ve tamamen yozlaşmaya odaklanmış bir harekettir.

Tüm dünyada, yozlaşma konusunda önde gelen veri tabanlarından birine sahiptir. Bu hareketin çıkardığı yayınlardan, üç ayda bir çıkarılan TI Gazetesi ve yıllık olarak yayımlanan Yozlaşma Anlayışı Endeksi kamuyu bilgilendirme konusunda önemli bir rol oynamaktadır.

Uluslararası Şeffaflık Hareketi yozlaşmayı, özel kazançlar elde etmek amacıyla kamu sektörünün kullanılması olarak tanımlamakta ve bunun için Yozlaşma Anlayışı Endeksi (Corruption Perception Index - CPI) adı verilen bir endeks kullanmaktadır. CPI, özel sektörde görülen kaçakçılıkla ilgili bir göstere değildir; kamunun elindeki güçlerin özel çıkarlar için kötüye kullanımı, örneğin, kamu görevlilerine rüşvet verme, kamu işlemlerinin yürütülmesinde rüşvet alma, kamuya ait fonların zimmete geçirilmesi gibi konulara odaklanmıştır. Yozlaşma konusunda uzman olan pek çok kişi bu geniş tanıma başka ayrımlar da katmaktadır: idari kademedeki yozlaşma ve politik yozlaşma gibi.

⁷⁶ www.oecd.org/fatf/egmont.htm

Endeksin veri tabanının oluşturulmasında belirli kaynaklar esas alınmaktadır. Örneğin 1998 yılına ait endekste veriler; Ekonomist İstihbarat Birimi (Ülke Riski Hizmeti ve Ülke Öngörüler), Uluslararası Kamuoyu Araştırmaları (50.Yıldönümü Araştırması), Yönetimin Geliştirilmesi Kuruluşu (The Institute for Management Development), Politik ve Ekonomik Risk Danışmanlığı, Politik Risk Hizmetleri, Dünya Bankası ve Dünya Ekonomik Forumu'ndan elde edilerek hazırlanmıştır. Örneğin, Uluslararası Kamuoyu Araştırmaları (Gallup International), araştırmasında; politikacılar, kamu görevlileri, polis ve hâkimlerden oluşan dört grup için ayrı ayrı olmak üzere, yozlaşmanın derecelendirilmesini istemiştir.

Derecelendirme; çok yozlaşmış, çoğu yozlaşmış, birkaçı yozlaşmış ve hiç yozlaşmamış şeklinde yapılmaktadır.⁷⁷

13. Yolsuzluk Karşıtı Ağ (Anti Corruption Network)

Yolsuzluk Karşıtı Ağ, kamu sektöründeki yozlaşmanın azaltılması ile ilgilenen tarafların yolsuzlukla mücadele programları hakkında bilgi değişiminde bulunabileceği ve bunun yanı sıra bölgesel, ulusal ve yarı ulusal girişimlerin işbirliği içerisine girebileceği bir forumdur. Tüm seçmenlerin etkin yolsuzluk karşıtı faaliyetlerin tasarlanması, uygulanması ve izlenmesi konularında söz sahibi olmaları için, fikirler ve bilgiler konusunda Ağ aracılığıyla, bilgi alışverişinde bulunmaktadır.

Yolsuzluk Karşıtı Ağ, Ekim 1998'de kurulmuştur. Söz konusu Ağ Doğu Avrupa ve Eski Sovyetler Birliği ülkeleri üzerine odaklanmıştır. Ağ bölgesi ülkeleri; Arnavutluk, Bulgaristan, Estonya, Macaristan, Letonya, Polonya, Rusya Federasyonu ve Ukrayna'dır. Ağın faaliyetlerinin koordinasyonu ve izlenmesinden sorumlu olan "Yönetici Grubu" (Steering Group); OECD, Avrupa Konseyi, Avrupa Birliği, EBRD, ICC, IMF, Soros Vakfı, Uluslararası Şeffaflık, UN, USAID ve Dünya Bankası'ndan oluşmakta olup Ocak 1999'da kurulmuştur.

Ağın faaliyetleri şöyle sıralanabilir:

1-Ulusal ve yarı ulusal yozlaşmayla mücadele programlarıyla ilgili olarak kaydedilen gelişmelerin gözden geçirilmesi,

2-İlgili uluslararası araçların, özellikle OECD Konvansiyonu ve Tavsiyeleri ile Avrupa Konseyinin uygulanması için destek sağlanması,

3-Yolsuzluk karşıtı programlar için yardım sağlayan ulusal ve uluslararası örgütler arasında işbirliği ve sinerjinin teşvik edilmesi,

⁷⁷ BOZKURT, Enver, a.g.k., s. 361

4-İzleyen faaliyetler için önerilerde bulunulması, kamunun dikkatini bu konulara çekmek için gazeteler ve elektronik ağ aracılığıyla bilgi değişiminde bulunulması. Bu tür bilgi değişik seviyelerdeki kamu, özel, sektör bazında, bölgesel ve bölge-dışı faaliyetleri kapsayacaktır.

Ayrıca Ağ, kamu üretimi, kamu denetimi, adli sistemin güçlendirilmesi, sivil toplum ve kamu sektörü mali sistemi reformu, faaliyetlerin ve uluslararası araçların artırılmasına yönelik bilincin uyandırılması, yolsuzluk karşıtı programların geliştirilmesi, uygulanması ve gözden geçirilmesi ile ilgili olarak hükümetlere önerilerde bulunulması gibi özel faaliyetler de bulunmaktadır.⁷⁸

14. İnterpol (The International Criminal Police Organization)

Bütün kanun uygulama yetkilileri arasında, üye ülkelerin kanunlarının sınırları çerçevesinde ve mümkün olan en geniş şekilde karşılıklı yardımın teşvik edilmesi amacıyla kurulmuştur. 176 üyesi bulunmaktadır. Her bir üye, ülkeler arasında işbirliği ve koordinasyonun sağlanmasında merkez nokta olarak görev görmek üzere İnterpol Ulusal Merkezi Bürosu (Interpol National Central Bureau – NCB) kurmuştur. Bürolar, üye ülkeler arasında ve İnterpol'ün Fransa, Lyon'da bulunan Genel Sekreterliği arasında irtibat görevi görmektedir.

Karaparanın aklanması konularıyla İnterpol'ün Genel Sekreterliği (Polis Bölümü) bünyesinde yer alan FOPAC Grubu ilgilenmektedir. Adını “Suçtan Elde Edilen Gelirler” sözcüklerinin Fransızcalarının baş harflerinden almaktadır. Grubun kökeni 1983'e dayanmakla birlikte 1990 yılında bağımsız bir grup haline gelmiştir. FOPAC Grubu'nun personeli şu anda ABD, Fransa, Hong Kong ve İtalya'nın görevlilerinden oluşmaktadır.

FOPAC'ın görevleri arasında; karaparanın aklanmasıyla ilgili uzmanlaşmış ulusal ve uluslararası örgütlerle bağlantının sağlanması, ülkeler arasında işbirliği bilincinin sağlanması amacıyla uluslararası hukuk konferanslarının koordine edilmesi ve ortak şüpheleri tespit etmek ve soruşturmaları desteklemek amacıyla soruşturma raporlarının alınması ve analiz edilmesi sayılabilir.⁷⁹

15. Karayipler Mali Eylem Görev Grubu (Caribbean Financial Action Task Force)

CFATF, karaparanın aklanmasıyla mücadele konusunda bölgesel faaliyet gösteren bir organdır. 21 üyesi vardır.

⁷⁸ BOZKURT, Enver, a.g.k., s. 366

⁷⁹ BOZKURT, Enver, a.g.k., s. 368

CFATF'e üye ülkeler şunlardır: Anguilla, Antigua Barbuda, Aruba, Bahama, Barbados, Belize, Bermuda, İngiliz Virijin Adaları, Cayman Adaları, Kosta Rika, Dominik Cumhuriyeti, Grenada, Guatemala, Montserrat, Hollanda Antilleri, Nikaragua, Panama, St.Lucia, St.Vincent, Trinidad Tobago, Turks Caicos Islands.

CFATF'le işbirliği yapan ve onu destekleyen ülkeler ise Kanada, Fransa, Hollanda, İngiltere ve ABD'dir.

CFATF, karaparanın aklanması sorununa kapsamlı bölgesel bir yaklaşımın teşvik edilmesini amaçlamaktadır. Bunu başarmak için karaparanın aklanmasına karşı açılan savaşta sorunların tanımlanması ve ilerlemenin güvence altına alınması için kendi üyelerinin değerlendirme çalışması (self-assessments) ve karşılıklı değerlendirme sürecine (mutual evaluations) dâhil olduğu bir dizi girişimlerde bulunmaktadır. Ayrıca, teknik ve eğitim değerlendirmeleri ve üyelerine yardım çalışmalarını yürütmektedir.⁸⁰

⁸⁰ BOZKURT, Enver, a.g.k., s. 370

SONUÇ

Küreselleşme, finansal liberalizasyon ve teknolojinin gelişmesinin olumlu etkileri olduğu gibi bir takım maliyetleri de bulunmaktadır. Bu unsurlar karapara aklanmasını lokal boyuttan çıkarmış, uluslararası düzeyde gerçekleştirilmesini sağlamış, dolayısıyla kolaylaştırmıştır.

Başta uyuşturucu ticareti olmak üzere organize suçluluğun yaygınlaşması, organize suçlar sonucunda çıkan yasa dışı fonların, uyuşturucu ve silah kaçakçıları ve terör örgütlerinin amacı olduğu kadar araç olarak da kullanılması uluslararası bir sorun olan karaparayla mücadeleyi zorunlu kılmıştır. Uyuşturucu madde kaçakçılığı, silah, organ ve doku kaçakçılığı, adam öldürme ve adam kaldırma suçlarını işleme yapısına sahip mafya türü suç örgütleri, elde ettikleri yasa dışı kazançları malî sisteme sokup servete dönüştürmek için karapara aklama yöntemlerine başvurmuşlardır.

Organize suç örgütlerinin elde ettikleri karapara, büyük fonlara dönüşerek, siyasî partilere kaynak sağlamaya, ülke yöneticilerini etki altına almaya başlamış ve mafya-karapara-siyaset iş birliğini doğurmuştur. Karaparanın ulaştığı miktarlar ülkelerin ekonomik dengelerini bozmaya ve malî sisteme olan güveni sarsmaya başlamıştır.

Karapara etrafındaki örgütlenme, silah kaçakçılığı, uyuşturucu madde kaçakçılığı, rüşvet, devlet ihalelerine müdahale, haraç alma suçlarını işleyen bir ayağı devlet idaresi içerisinde olan mafyalaşmayı doğurmuştur. Karapara sayesinde büyük fonlar oluşturan mafya, medya ve siyasetçi ilişkisiyle toplumun demokratik hukuk yapısını ve siyasî ahlâkını bozmaya başlamış devlet idaresine olan güven ve inancı azaltmış, bireylerin demokratik bir ortamda güvenle yaşama hakkını tehdit etmeye başlamıştır. Uyuşturucu madde kaçakçılığı yoluyla elde edilen karapara, terör örgütlerini finanse eden kaynak olmuş, kazançlarını katlayarak artıran mafya içinde amaç olmuştur.

Karapara aklama ve organize suç örgütlerinin eylemlerinin ulusal sınırlarla kısıtlı kalmaması ve uluslararası özellik göstermesi, karapara aklama ve organize suçlularla mücadelede uluslararası iş birliğini zorunlu kılmıştır. Mafya türü suç örgütlerinin karapara aklamada en son teknolojik gelişmeleri kullanmaları, finans ve bankacılık sistemindeki imkânlarla suç kaynaklı gelirlerin kolaylıkla malî sisteme sokulması karşısında, Ceza kanunlarındaki cezai yaptırımlarla karapara ve bunu aklayıp servete dönüştürmeye çalışan organize suç örgütleriyle mücadele edilemeyeceği görülmüştür. Ölçülemeyecek boyutlara ulaşan suç kaynaklı gelirler, devletlerin yasal ekonomik temellerini çökertmeye, egemenlik,

güvenlik ve istikrarını tehdit etmeye, malî ve ticari faaliyetlere ve topluma her düzeyde etki etmeye başlamıştır.

Uluslararası alanda suç kaynaklı gelirlerin aklanmasının önüne geçmek için sözleşmeler imzalanmış, bu sözleşmelerle taraf ülkelere yükümlülükler getirilmiştir. Yapılan sözleşmelerle, karapara aklama eylemleri suç olarak kabul edilmiş ve cezaî yaptırıma bağlanmıştır. Kredi ve mali kurumların özellikle bankacılık sektörünün karapara aklanmasında kullanılmaması için tedbirler alınmıştır. Haksız kazanç sağlayanların ekonomik imkânlarını sınırlayan tedbirler alınmış, suç kaynaklı gelirlerin müsaderesi, adlî yardımlaşma, suçluların iadesi ve eğitim alanında iş birliği yapılması öngörülmüştür.

Karaparanın sınır tanımaması, uluslararası baskılar ve yasa dışı kazançların mafyasıyasetçi iş birliğini doğurup hukuk ve devlet yapısını zaafa uğratması Türkiye’de karaparayla mücadeleyi gündeme getirmiştir. Hazırlanan yasayla karapara ve karapara aklama eylemlerinin tanımı yapılmış ve karapara aklama fiilleri suç olarak kabul edilip cezaî yaptırıma bağlanmıştır. Bu düzenleme ile hukukumuzda yeni bir suç tipi yaratılmıştır, Ancak bu düzenlemenin karapara elde edilen fiiller olan zimmet, rüşvet, irtikâp, ihaleye fesat karıştırma ve çek suçlarına yer vermemesi bir eksiklik olarak ortaya çıkmış ve haklı eleştirilere sebep olmuştur.

Organize suç örgütleri ve karapara arasındaki ilişkilerin ulaştığı boyut karaparayla mücadelede adli, emniyet birimleri, kredi ve mali kurum ve kuruluşlarla, mali ve kredi kuruluşlarını denetleyen otoritelerle iş birliğini gerektirmektedir.

Kimsenin temel hak ve özgürlüklerinin tehdit edilmesine kayıtsız kalması düşünülemeyeceğinden Karapara aklama ile mücadele herkesi ilgilendirir. Ayrıca karaparadan yarar uman ve karapara aklama ile mücadele etmeyen bir ülke imajı, o ülkenin uluslararası saygınlığına zarar verir.

Ülkemiz açısından ise, hukuk devletini yıkıcı nitelikte yeni bir suç türü oluşturduğu artık tüm dünyaca kabul edilen karapara aklamayla mücadele, uluslararası bir yükümlülük ve AB’nin Kopenhag kriterlerinden birisi olmasından önce, insanlarımızın temel hak ve özgürlüklerinin korunması ve bunun teminatı demokratik hukuk devletinin güçlendirilmesi ve yaşatılması ile ekonomik refahın gerçekleştirilmesinin olmazsa olmaz şartıdır.

KAYNAKÇA

- AKAR, Yıldırım, Karaparanın Aklanması, SPK yayınları, Yayın No: 90
- ALPDAĞ, Özden, “32 Kısım Tekmili Birden Kara Paranın Macerası”, Sayı:3, Ekonomi Muhabirleri Derneği, Aralık 1996
- AYKIN, Hasan, Uluslararası Ekonomik Sorunlar, Sayı 25, Mayıs 2007 s.33
- BALSAMO, W.CARPOZİ, Mafyanın 100 Yıllık Tarihi, Çev:Mehmet HARMANCI, Pegasus Yayınları, Mart 2006
- BOZKURT, Enver, Uluslararası Hukuk Mevzuatı, Konya 2007
- BAŞAK, Ramazan, 50 Soruda Karapara ve Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi, Türkiye Bankalar Birliği, Yayın No: 206, 1998
- ERGÜL, Ergin, Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu, Yargı Yayınevi, Ankara 2001
- ERGÜL, Ergin Kara Para Aklamayla Mücadelenin Nedenleri ve Suç Politikası,
- FATF, Methodology for Assessing Compliance with the FATF 40 Recommendations and the FAFT 9 Special Recommendations, s. 7.
- GÜMÜŞKAYA, Hayrettin,“Kara Para Kavramı ve Kayıt Dışı Ekonomi İlişkisi”, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı:115, Ankara, Nisan 1998
- GÜNAY, Ayşe, “Küreselleşme Sürecinde Malî Suçlar ve Malî Suçları Önlemeye Yönelik Olarak Yapılan Çalışmalar”, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı:130, Ankara, Temmuz 1999
- KEYMAN, Fuat, “Globalleşme Söylemleri ve Kimlik Talepleri”, Düşünen Siyaset, Yıl:1, Sayı:2, ESF Yayıncılık, Ankara, Mart 1999
- KILIÇDAROĞLU, Kemal, Kayıtdışı Ekonomi ve Bürokrasi, Vergi Dünyası, s:190, Haziran 1997
- MANİSALI, Erol, XXI. Yüzyılda Küresel Kısaç: Küreselleşme, Ulus-Devlet ve Türkiye, Derin Yayınevi, İstanbul 2001
- MAVRAL, Ülker, Kara Para, 2. Baskı, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara 2003
- Mavral, Ülker, “Karapara Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye’de Yansımaları”,Vergi Denetmenleri Derneği, 2001
- MITTELMAN, James H., “The Dynamics of Globalization”, Globalization:Critical Reflections, London, Lynne Rienner Publishers , 1997

PILBEAM, Keith, International Finance, Second Edition, Macmillan Pers Ltd., London 1998

ROBINSON, J. Karapara Aklayıcıları, Çev: Ayşe EMENGEN, Arion Yayınları, İstanbul 2003

SAATÇİ, Banu, “Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Girişimler” Bankacılar Dergisi, Sayı:19, Ankara 1996

THE ECONOMIST, “Shadow Economy, 1999”, The Economist, February 3rd-9th 2001

TOROSLU, Nevzat, Ceza Hukuku, Savaş Yayınevi, İstanbul 2005

UYANIK, Cahit, “32 Kısım Tekmili Birden Kara Paranın Macerası”, Ekonomi, Sayı:3, Ekonomi Muhabirleri Derneği, Aralık 1996

YÜKSEL, Mehmet, Küreselleşme, Ulusal Hukuk ve Türkiye, Siyasal Kitabevi, Ankara 2001

ZELDIN, F Michael, “Money Laundering:Legal Issues”, Current Legal Issues Affecting Central Banks, Vol.2, IMF 1994

[www.emniyet.org.tr/organize suclar/ mafya ve olusumlari](http://www.emniyet.org.tr/organize-suclar/mafya-ve-olusumlari)

www.karapara.gen.tr

www.maliye.gov.tr/masak

www.masak.gov.tr

www.oecd.org/fatf/Egmont.htm

ÖZGEÇMİŞ

10 Ekim 1981 yılında Kars ili Susuz ilçesinde doğdum. İlkokulu Ankara'da, ortaokulu Erzurum'da, liseyi de İstanbul'da tamamladıktan sonra 1997 yılında Polis Akademisine girdim. Polis Akademisi'nden 2001 yılında Komiser Yardımcısı olarak mezun oldum. Askerlik görevimi 2002 ve 2003 yılları arasında Asteğmen olarak İstanbul Hasdal 3.Kolordu Komutanlığı'nda yaptım.

İlgi alanlarım; Strateji ve uluslararası ilişkiler alanlarında kitaplar okumak, hukuk ile ilgili yeni gelişmeleri takip etmek ve bu konuda değerlendirmeler yapmaktır.

Yabancı dilim İngilizce olup evli ve bir çocuk babasıyım.

Levent MUSTAFAOĞLU